

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์
ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring

จัดทำโดย นายชวตล นิปธานนท์
รหัส 9035

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์
ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring

จัดทำโดย นายชวตล นิปธานนท์
รหัส 9035

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จริยวัฒน์ สันตะบุตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ורתัย กักผล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ดร. กาญจนา วานิชกร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ มุ่งศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจถึงบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ซึ่งเป็นหน่วยราชการหลักของไทยในอียิปต์และเป็นหน่วยงานรับผิดชอบยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศของรัฐบาลในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ซึ่งเริ่มต้นจากประเทศตูนิเซียก่อนที่จะขยายลุกลามเข้าไปในอียิปต์และประเทศใกล้เคียง โดยใช้แนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) และการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทการสร้างปฏิสัมพันธ์โดยผ่านกิจกรรมและโครงการสนับสนุนต่าง ๆ ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องระหว่างสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรกับนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 3,500 คน จนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยแก่นักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรประสบผลสำเร็จด้วยดี แม้จะต้องเผชิญกับปัจจัยความเสี่ยงของเหตุการณ์ความรุนแรงจากเหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์ที่ไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อนว่าจะส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองประเทศและยังเผชิญกับความรุนแรงอยู่เป็นระยะในเวลาต่อมา โดยมีผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

1. สภาพความมั่นคงภายในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ช่วงปลายสมัยประธานาธิบดี Hosni Mubarak จนถึงสมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi (2555–2556) นับได้ว่าเป็นสภาพวิกฤตเนื่องจากไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อนว่าประธานาธิบดี Hosni Mubarak ซึ่งครองอำนาจมานาน 30 ปีจะถูกโค่นล้มโดยประชาชนชาวอียิปต์เอง เนื่องจากกระแสความไม่พอใจในหมู่ชาวอียิปต์ที่เห็นว่าอดีตประธานาธิบดี Mubarak ปกครองประเทศโดยเล่นพรรคเล่นพวก มีการคอร์รัปชันอย่างมากและมีแผนที่จะให้บุตรชายสืบทอดอำนาจ ประกอบกับเกิดเหตุการณ์ Arab Spring ที่เกิดขึ้นในตูนิเซียก่อนที่จะขยายลุกลามไปสู่อียิปต์และประเทศข้างเคียงอื่น ๆ ในเวลาต่อมา จึงเป็นชนวนให้ประชาชนชาวอียิปต์ออกมาชุมนุมประท้วงใหญ่เพื่อขับไล่อดีตประธานาธิบดี Mubarak มีการปะทะและเหตุการณ์บานปลายเป็นความรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและกลุ่มผู้ประท้วงจนส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์

2. ผู้ศึกษาเห็นว่า สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ซึ่งติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดซึ่งในช่วงแรกไม่ได้ประเมินสถานการณ์ว่าจะรุนแรงจนถึงขั้นต้องอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์ แต่โดยที่สถานเอกอัครราชทูตฯ โดยอดีตเอกอัครราชทูตฯ ทุกท่านได้สร้างปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องกับนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์โดยผ่านกิจกรรมและโครงการสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมและสมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโร ในพระบรมราชูปถัมภ์จนมีความใกล้ชิดแต่อาจจะยังไม่มีมีการปรับปรุงการจัดเก็บฐานข้อมูลการติดต่อนักศึกษาให้ทันสมัย ประกอบกับสถานการณ์ในอียิปต์เองที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้เมื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ปรึกษารื้อกับกระทรวงการต่างประเทศและมีคำสั่งให้อพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์กลับประเทศไทยโดยเครื่องบินเที่ยวพิเศษ สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงประสบกับอุปสรรคใน

ระยะแรกในการติดต่อประสานงานกับฝ่ายอียิปต์รวมทั้งการติดต่อกับนักศึกษาไทย อย่างไรก็ตาม จาก การสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาที่มีมาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องทำให้ได้รับความร่วมมือจากสมาคมนักเรียนไทยฯ และนักศึกษาไทยส่งผลให้การช่วยเหลือดูแลอพยพนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์ เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

3. เมื่อนาย Mohamed Morsi หนึ่งในแกนนำกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) ซึ่งมีแนวคิดอิสลามนิยมได้รับชัยชนะเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจาก นาย Mubarak (2555-2556) สภาพความมั่นคงในอียิปต์ยังคงเปราะบางและมีแนวโน้มที่จะมีความวุ่นวายขึ้นอีกครั้ง เนื่องจากอดีตประธานาธิบดี Morsi ต้องการให้หลักอิสลามนิยมเข้ามาปกครองอียิปต์ มีการใช้อำนาจเพื่อให้สมาชิกกลุ่มภราดรภาพมุสลิมเข้าไปดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล ส่งผลให้ประชาชนชาวอียิปต์ไม่พอใจ ประกอบกับชาวอียิปต์เริ่มตระหนักถึงอำนาจของตนเองจากเหตุการณ์ที่สามารถขับไล่ผู้ปกครองประเทศที่เห็นว่าปกครองประเทศอย่างไม่เป็นธรรมได้ (อดีตประธานาธิบดี Hosni Mubarak) จึงเริ่มการชุมนุมประท้วงขับไล่อดีตประธานาธิบดี Morsi โดยครั้งนี้เป็นการต่อต้านทั้งการบริหารประเทศของนาย Morsi และกลุ่มภราดรภาพมุสลิม อย่างไรก็ตาม ในครั้งนี้มีกลุ่มที่สนับสนุนอดีตประธานาธิบดี Morsi ออกมาชุมนุมไม่เห็นด้วยกับกลุ่มที่ต้องการขับไล่อดีตประธานาธิบดี Morsi เช่นกัน จนเหตุการณ์บานปลายไปสู่ความรุนแรงเหมือนสมัยการชุมนุมขับไล่อดีตประธานาธิบดี Mubarak เมื่อปี 2554 และส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์จนมีการอพยพอีกครั้งหนึ่ง

4. ผู้ศึกษาเห็นว่าการอพยพครั้งนี้ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรสามารถประเมินความเสี่ยงได้รวดเร็ว เตรียมรับสถานการณ์วิกฤตและอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมได้ดีกว่าการอพยพในปี 2554 เนื่องจากเหตุการณ์วิกฤตเพิ่งผ่านไปไม่นาน ทำให้สามารถนำประสบการณ์และข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุงเตรียมความพร้อม ทั้งการประสานงานกับฝ่ายอียิปต์และการปรับปรุงฐานข้อมูลนักศึกษาไทยในทันสมัยมากขึ้น ส่งผลให้การอพยพในปี 2556 ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและไม่ประสบกับอุปสรรคมากนัก

5. สภาพความมั่นคงในอียิปต์หลังเหตุการณ์ Arab Spring ในสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi (2557-....) แม้จะดีขึ้นมากกว่าเดิม แต่ยังคงมีความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นระยะเนื่องจากการตอบโต้ทั้งจากกลุ่มภราดรภาพมุสลิมและกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่ม IS ทำให้สภาพความมั่นคงในอียิปต์ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าปราศจากความรุนแรงโดยสิ้นเชิงแต่อยู่ในสภาพที่ฝ่ายรัฐยังสามารถควบคุมสถานการณ์โดยรวมได้

6. ผู้ศึกษาเห็นว่าบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยในต่างประเทศของรัฐบาล ทั้งนี้ หลังเหตุการณ์ Arab Spring บทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ อาจแบ่งออกได้ 2 ช่วง คือ ช่วงภาวะปกติและช่วงเมื่อเกิดความรุนแรงและวิกฤต โดยควรสนับสนุนดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมใน 5 มิติโดยมุ่งเน้นให้น้ำหนักความสำคัญในแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา คือ ดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัย สนับสนุนการศึกษา เสริมสร้างศักยภาพและทักษะ สนับสนุนด้านกีฬาและสันทนาการ

และส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ โดยในช่วงเมื่อเกิดความรุนแรงและ
วิกฤตควรให้ความสำคัญกับมิติการดูแลสุขภาพจิตและความปลอดภัยเป็นลำดับแรก

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา เอกอัครราชทูต ชัยณรงค์ กิริติยศวงศ์ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ท่านอธิบดี เกริกพันธุ์ ฤกษ์จำนง ท่านรองอธิบดี พุทธพร อีวตกสำน และท่านรองอธิบดี วรวิทย์ พงษ์ประภาพันธ์ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ที่ได้อนุญาตให้เข้าร่วมรับการอบรมหลักสูตรนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน คือ ท่านเอกอัครราชทูต ดร. จริย์วัฒน์ สันตะบุตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล และ ดร. กาญจนา วาณิชกร ที่กรุณาให้คำสั่งสอน ชี้แนะ คำแนะนำและแนวคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษา

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ ทุกท่านที่จัดหลักสูตรนี้ได้เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณ ท่านพิรศัย จันทวรินทร์ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรที่กรุณาให้สัมภาษณ์ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรทุกท่าน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรและเพื่อนร่วมงานกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ทุกท่านที่ให้ความกรุณาสนับสนุนตลอดเวลาที่เข้ารับการอบรม

ชวตล นิปานนนท์

สิงหาคม 2560

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ซ
สารบัญ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.4 สมมติฐานการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ของการศึกษา	5
1.6 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎี	6
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	10
บทที่ 3 ผลการศึกษา	11
3.1 สภาพความมั่นคงในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในปลายสมัย อดีตประธานาธิบดี Hosni Mubarak จนถึงสมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi	12
3.2 สภาพความมั่นคงในอียิปต์ในช่วงหลัง Arab Spring สมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi	15
3.3 การดูแลของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร	18
3.4 นโยบาย เป้าหมายและการดำเนินการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิม ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร	23
3.5 ข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องจากนักศึกษาไทยมุสลิมในกรุงไคโรและการ ดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร	24
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	27
4.1 สรุปผลการศึกษา	27
4.2 ข้อเสนอแนะ	28
บรรณานุกรม	35
ภาคผนวก	
ก. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ	38
ข. ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์	61
ประวัติผู้เขียน	65

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์เป็นประเทศที่นักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนใต้เดินทางไปศึกษาต่อมากที่สุดในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ปัจจุบัน (ปี 2560) มีนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาในอียิปต์ประมาณ 3,500 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศทั้งหมดประมาณ 7,500 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชายประมาณ 2,500 คน และนักศึกษาหญิงประมาณ 1,000 คน โดยเกือบทั้งหมดศึกษาในมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร (Al-Azhar) ¹ ส่วนใหญ่ศึกษาในคณะนิติศาสตร์อิสลาม 2,500 คน คณะศาสนศาสตร์ ประมาณ 400 คน และอักษรศาสตร์ภาษาอาหรับอีกจำนวนหนึ่งในแต่ละปีมีนักศึกษาไทยเดินทางมาศึกษาในอียิปต์ทั้งในระดับมัธยมและอุดมศึกษาประมาณ 500 คน ต่อปี จากสถิติระหว่างปี 2554–2559 พบว่านักศึกษาประมาณร้อยละ 70 มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนใต้โดยเป็นนักศึกษาที่มาจากจังหวัดปัตตานีมากที่สุด รองลงมา คือ ยะลา สงขลาและนราธิวาส ตามลำดับ

นักศึกษาไทยมุสลิมที่เดินทางไปศึกษาที่อียิปต์ได้รับการดูแลสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ด้วยความร่วมมือจาก“สมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโร ในพระบรมราชูปถัมภ์” ซึ่งก่อตั้งขึ้นที่กรุงไคโรเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2498 โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกระชับมิตรกับชาวอียิปต์และนักเรียนต่างชาติในกรุงไคโร เผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของประเทศไทยและเพื่อติดต่อกับองค์กรต่าง ๆ ทั่วไป กิจกรรมในระยะแรกจัดขึ้นตามบ้านพักของนักเรียนหรือใช้ทำเนียบเอกอัครราชทูตฯ ต่อมาสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้สนับสนุนงบประมาณของทางราชการในการเช่าที่ทำการสมาคมฯ ให้เป็นสัดส่วน กิจกรรมของสมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโรฯ ได้เจริญรุดหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกโดยตรง ด้านการศึกษา และส่งเสริมความสัมพันธ์ รวมถึงการจัดหนังสือ “ไคโรสาร” ซึ่งจัดทำขึ้นครั้งแรกในปี 2505 และการให้ความสะดวกแก่ผู้มาทำพิธีฮัจญ์และอุมเราะห์ชาวไทยที่เดินทางมาอียิปต์ โดยในแต่ละปีสถานเอกอัครราชทูตฯ ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่สมาคมฯ ในการดำเนินโครงการหรือจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี โดยแบ่งเป็น 3 โครงการใหญ่ ได้แก่ (1) โครงการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิชาการแก่นักศึกษาไทยในอียิปต์ อาทิ กิจกรรมตีหนังสือ กิจกรรมอบรมภาษาอังกฤษ (2) โครงการสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาไทย อาทิ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมกีฬา และ (3) โครงการสนับสนุนค่าเช่าที่ทำการสมาคมฯ²

¹ สถาบันและมหาวิทยาลัยอิสลามเก่าแก่ของอียิปต์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากชาวมุสลิมในายสุนหน้ทั่วโลก ก่อตั้งในช่วงปี ค.ศ. 970–972

² ข้อมูลสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร 7 สิงหาคม 2559

อย่างไรก็ดี จากเหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบในชายแดนใต้ของไทยซึ่งเริ่มจากกรณีการปล้นปืน ณ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จังหวัดนราธิวาสเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ตามมาด้วยเหตุการณ์ที่นำไปสู่การสร้างสัญลักษณ์ทางการต่อสู้แก่ผู้ก่อความรุนแรงในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ เหตุการณ์การยึดมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานีของผู้ก่อความรุนแรงเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 107 คนและเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงตากใบของชาวไทยมุสลิมเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 จนทำให้มีผู้เสียชีวิต 86 คน ซึ่งเหตุการณ์ทั้ง 3 ดังกล่าวส่งผลให้มีความพยายามก่อเหตุความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมเพื่อเป็นหนึ่งในปัจจัยสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนะ “ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ” ขึ้นโดยมีเป้าหมายสำคัญให้กลุ่มเยาวชนไทยมุสลิม โดยเฉพาะที่กำลังศึกษาในต่างประเทศได้กลับมาเป็นพลังสร้างสรรค์สังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ โดยยุทธศาสตร์ฯ นี้ ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาความมั่นคงแห่งชาติเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2550 และคณะรัฐมนตรี (สมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์) ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2550³ (และยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน) โดยมียุทธศาสตร์ย่อยที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ เน้นการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในประเทศให้มีคุณภาพและเหมาะสม สามารถรองรับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยพัฒนาและขยายการศึกษาด้านอิสลามในประเทศ ควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

2) ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศ มุ่งให้การดูแลและเป็นที่พักของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ สร้างความรักความสามัคคีระหว่างหมู่นักศึกษาไทยมุสลิม รวมทั้งสร้างความไว้วางใจเพื่อให้นักศึกษาไทยมุสลิมเป็นพลเมืองไทยและทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ โดยมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

3) ยุทธศาสตร์การดำเนินการภายหลังหลักลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาจากต่างประเทศเดินทางกลับภูมิลำเนาอย่างมั่นใจในฐานะทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ โดยเฉพาะการส่งเสริมและเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน ก.พ. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ได้แก่การจัดระบบการจัดการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยการจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ การประเมินผลทั้งขณะที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศและภายหลังจบการศึกษาจากต่างประเทศ รวมทั้งการกำหนดแผนงานโครงการและงบประมาณรองรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบชัดเจน โดยมีกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

³ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ, คำนำ.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน และสำนักงบประมาณ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก (รายละเอียด “ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ” ปรากฏในภาคผนวก ก)

อย่างไรก็ดี โดยที่อียิปต์ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในครั้งสำคัญจากเหตุการณ์ Arab Spring ส่งผลให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองภายในอียิปต์อย่างรุนแรงจนนำไปสู่การโค่นล้มอดีตประธานาธิบดี Hosni Mubarak จากเหตุการณ์ปฏิวัติ “25 January Revolution” ในปี 2554 ตามมาด้วยการขึ้นสู่อำนาจและถูกโค่นล้มอำนาจของอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi⁴ จากเหตุการณ์ปฏิวัติประชาชนในปี 2556 (ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพโดยพลเอก Abdel Fattah Al-Sisi ผู้บัญชาการทหารบกอียิปต์ในขณะนั้น) ส่งผลให้รัฐบาลไทยในขณะนั้นมีคำสั่งให้อพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์⁵ โดยทางเครื่องบินก่อนที่จะเข้าหาลำเครื่องบินจัดส่งคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมกลับไปศึกษาต่อที่อียิปต์ในเวลาต่อมาหลังการขึ้นสู่อำนาจของประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi เมื่อเดือนกรกฎาคม 2557 โดยในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในดังกล่าวนับตั้งแต่ปลายสมัยอดีตประธานาธิบดี Mubarak ต่อด้วยอดีตประธานาธิบดี Morsi จนถึงประธานาธิบดี Al-Sisi ในปัจจุบัน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร นับเป็นหนึ่งในหน่วยงานราชการที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลสวัสดิภาพของนักศึกษาไทยมุสลิม⁶ ทั้งช่วงก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของอียิปต์ โดยนอกจากจะมีบทบาทในการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมแล้ว ยังต้องช่วยสนับสนุนเพื่อสนองต่อความต้องการของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์อย่างเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่านเหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์ รวมทั้งความต้องการของนักศึกษาที่คาดหวังจะได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตฯ จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดบทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

รายงานฉบับนี้จะศึกษา ดังนี้

1.2.1 บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรตามปัจจัยความเสี่ยงที่เกิดขึ้นภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติไทยในอียิปต์ที่มีต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในอียิปต์สมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi ปี 2555–2556 และสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi ปี 2557–2560 ว่าสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ย่อยข้อที่ (2) ของยุทธศาสตร์การ

⁴ หนึ่งในแกนนำของกลุ่ม Muslim Brotherhood ซึ่งมีแนวคิดอิสลามนิยมและพยายามใช้หลักกฎหมายอิสลามในการบริหารประเทศ

⁵ <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/14/37841-การช่วยเหลือคนไทยในอียิปต์หลังการสลายการชุมนุมประท้วง.html>

⁶ หน่วยงานรับผิดชอบหลักในยุทธศาสตร์ย่อยที่ (2) ของยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

สนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศมากนักน้อยเพียงใด รวมทั้งความต้องการของนักศึกษาที่คาดหวังจะได้รับจากหน่วยราชการไทย โดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูตฯ

1.2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางประกอบการพิจารณากำหนดบทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักของรัฐบาลไทยในอียิปต์ที่มีต่อนักศึกษาไทยมุสลิม (ตามยุทธศาสตร์ย่อยข้อที่ (2) ของยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ) ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในอียิปต์สมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi ปี 2555–2556 และสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi ปี 2557–2560 และข้อเสนอแนะแนวทางประกอบการพิจารณากำหนดบทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา

ใช้การศึกษาข้อมูลจากข้อมูลออนไลน์และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์/พูดคุยหรือกับข้าราชการระดับสูงและนักศึกษาไทยมุสลิมที่เคยและกำลังศึกษาอยู่ที่อียิปต์ รวมทั้งสรุปผลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อใช้ประกอบการศึกษา

1.4 สมมติฐานการศึกษา

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ตามยุทธศาสตร์ย่อยข้อที่ (2) ของยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ ปฏิบัติหน้าที่อย่างสุดความสามารถเพื่อดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์อย่างไรก็ดี ด้วยปัจจัยความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในอียิปต์จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในอันเป็นผลมาจากกระแส Arab Spring โดยเฉพาะปัจจัยด้านความมั่นคงภายในอียิปต์ในขณะนี้จะต้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ ทำให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนักศึกษาโดยผ่านโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดระบบฐานข้อมูลของนักศึกษาไทยมุสลิมอย่างเป็นระบบและครอบคลุม เพื่อประโยชน์ในการดูแลสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษาจากปัจจัยเสี่ยงด้านความมั่นคงภายในอียิปต์ รวมทั้งอาศัยข้อมูลความต้องการของนักศึกษาประกอบการกำหนดนโยบายและบทบาทดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้จะประโยชน์ต่อกระทรวงการต่างประเทศโดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในฐานะหน่วยงานหลักในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินความสัมพันธ์กับอียิปต์และดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์

1.6 นิยามศัพท์

Arab Spring มีนักวิชาการไทยบางท่านอธิบายว่า อาหรับ สปริง คือ การเรียกร้องเสรีภาพในประเทศกลุ่มอาหรับ สาเหตุมาจากความยากจนและการแบ่งสันปันส่วนที่ไม่เป็นธรรม นอกเหนือไปจากอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่สามารถรวมผู้คนเข้าด้วยกันได้ง่ายขึ้น และการนำเอาอิสลามการเมือง (Political Islam) มาใช้ อาหรับ สปริง เริ่มขึ้นช่วงปลายปี 2553 ในตูนิเซียหลังจากที่นาย Muhamed Buahsisi จุดไฟเผาตนเองหลังจากตำราวิจัยแผ่ขยายผักและผลไม้ของเขา เป็นชนวนเหตุให้ประชาชนจำนวนมากออกมาประท้วงแสดงความไม่พอใจการบริหารประเทศของประธานาธิบดี Zine El Abidine Ben Ali ทำให้เกิดการว่างงานอยู่ในระดับสูง รวมถึงปัญหาความยากจน การคอร์รัปชัน อัตราเงินเฟ้อสูงและการปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงอย่างหนัก ประกอบกับการแพร่กระจายเหตุการณ์ดังกล่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจนส่งผลให้ประธานาธิบดี Ben Ali ต้องหนีออกนอกประเทศ และต่อมากระแสดังกล่าวได้ขยายลูกกลามไปสู่ประเทศอาหรับต่าง ๆ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายใน อาทิ อียิปต์ ลิเบีย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

การนิยามความหมายของ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ที่แน่นอนตายตัวเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากรัฐที่มีอำนาจอธิปไตยจะให้นิยามคำว่าผลประโยชน์แห่งชาติตามปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อรัฐตามแต่ละช่วงเวลา อย่างไรก็ตาม นักคิดนักวิชาการทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีชื่อเสียงได้ให้นิยามความหมายของ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (National Interest) ไว้ อาทิ

1) Donald E. Nuechterlein ให้นิยามความหมายของผลประโยชน์แห่งชาติ คือ “สิ่งที่จัดว่าเป็นความต้องการและความมุ่งหวังของประเทศในการดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอธิปไตยอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นสถานะแวดล้อมของชาติดังกล่าว”⁷

2) Hans Joachim Morgenthau ให้ความหมายของผลประโยชน์แห่งชาติในหลักการที่ 3 ของ “หลัก 6 ประการในระบบการเมืองสัจนิยม” (Six Principles of Political Realism)⁸ ว่า “สัจนิยมยอมรับว่าในการกำหนดประเภทของผลประโยชน์นั้นขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองและวัฒนธรรมในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ซึ่งไม่ได้แปลว่าผลประโยชน์ คือ อำนาจแต่เพียงประการเดียวในทุกสถานการณ์”

2.1.2 การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management)

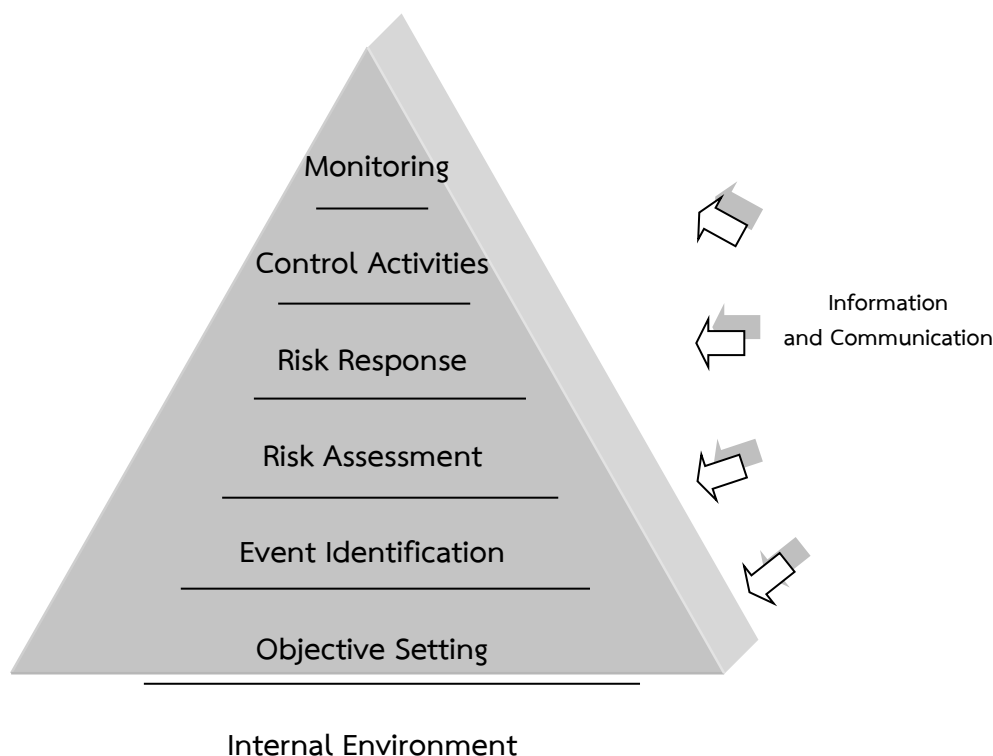
คำจำกัดความของคำว่า “ความเสี่ยง” (Risk) ต่างกันไปตามความเชี่ยวชาญและอาชีพของผู้ให้คำจำกัดความ แต่แก่นของความหมายของคำว่าความเสี่ยงที่เหมือนกัน คือ ความไม่แน่นอน (หรือโอกาส) ที่อาจไปสู่ความสูญเสียหรือการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น “ความเสี่ยง” จึงหมายถึง เหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคตและอาจส่งผลในด้านลบที่ไม่ต้องการ “การบริหารความเสี่ยง” คือ กระบวนการซึ่งทุกคนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดหรือบุคลากรในงานที่ส่วนไหนต่างต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการหาและให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการคาดการณ์เพื่อการตัดสินใจในการเลือกยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนงานและจัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อที่จะให้การปฏิบัติงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือลดผลของความเสียหาย (หรือผลกระทบ) ที่อาจเกิดขึ้นอันจะมีผลต่อความสูญเสียขององค์กร และ “การจัดการความเสี่ยง” เป็นการบริหารภายในขอบเขตที่ผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับความเสี่ยงได้เท่านั้น มิใช่การบริหารความเสี่ยงเพื่อขจัดความเสี่ยงในการบริหาร การบริหารความเสี่ยงจึง

⁷ Donald E. Nuechterlein, *America Overcommitted: United States National Interests in the 1980's*

⁸Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, 5th Edition (New York: Alfred A. Knopf, 1978), pp.4–15

เป็นกระบวนการที่มุ่งสู่การตัดสินใจภายใต้สถานะที่มีความเสี่ยงตามข้อมูลที่ได้รับกับการตัดสินใจภายใต้สถานะที่มีความไม่แน่นอนของปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้⁹

สำหรับแนวคิดการบริหารความเสี่ยงที่น่าสนใจ คือ “การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร หรือ Enterprise Risk Management : ERM”¹⁰ ซึ่งมีอยู่ 8 องค์ประกอบ โดยการบริหารความเสี่ยงจะมีลักษณะเป็นขั้นตอนตามลำดับตามแผนภาพ ดังนี้

1) ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Environment) อาจกล่าวได้ว่า “ปัจจัยภายในองค์กร” ถือเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ เพราะจะเป็นเรื่องของค่านิยม แนวทางการบริหารงานของผู้บริหาร รวมไปถึงบรรยากาศที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรควบคุมและดำเนินการกิจให้บรรลุผลตามหน้าที่และความรับผิดชอบ หรืออาจจะกล่าวโดยรวม ๆ ก็คือวัฒนธรรมองค์กรนั่นเอง เพราะหากองค์กรใดมีวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารความเสี่ยงก็จะทำให้องค์กรนั้น ๆ สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้ดีกว่าองค์กรที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง

2) การตั้งวัตถุประสงค์ (Objective Setting) สำหรับในองค์ประกอบนี้ก็เป็นเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงในแต่ละระดับ เช่น ระดับองค์กร (Business unit) ระดับกลยุทธ์ (Strategic) หรือ การดำเนินงาน (Operations) เป็นต้น

⁹ จีรประภา อัครบวร และภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช, การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552).

¹⁰ กพร.ปค., การบริหารความเสี่ยง, จดหมายข่าว “เรียนรู้ สู้งาน” 6 (2549).

3) การระบุเหตุการณ์หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น (Event Identification) หมายถึง การระบุความเสี่ยง สำหรับองค์ประกอบนี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะคือการกำหนด ความเสี่ยงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อได้รับการแก้ไขได้อย่างถูกต้องนั่นเอง ทั้งนี้ความเสี่ยงอาจแบ่งออก ได้ 4 ด้าน ดังนี้ คือ

3.1) ความเสี่ยงในเชิงกลยุทธ์ (Strategic Risk) จะมองในเรื่องของการเลือก กลยุทธ์ที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร

3.2) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) จะพิจารณาในเรื่องฐานะทาง การเงิน

3.3) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) สำหรับความเสี่ยงใน ด้านนี้จะเป็นเรื่องของรายละเอียดเพราะจะมองในมิติของการปฏิบัติงาน เช่น เรื่องของเวลา ความสูญเสีย ต่าง ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความเสี่ยงในการดำเนินงานตามโครงการ

3.4) ความเสี่ยงในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) จะพิจารณาเรื่องการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ความเสี่ยงของหน่วยงานต่อการ ถูกร้องเรียนจากประชาชน เป็นต้น

4) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) สำหรับองค์ประกอบนี้มีวัตถุประสงค์ อยู่เพื่อการแปลงข้อมูลดิบ (Data) ที่มีอยู่ให้อยู่ในรูปข้อมูลข่าวสาร (Information) ที่สามารถนำไปใช้ ประกอบการตัดสินใจได้ ทั้งนี้ หลักในการวิเคราะห์จะมีอยู่ 3 ประเด็น คือ

4.1) การวิเคราะห์ลักษณะของความเสี่ยง ซึ่งก็จะประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ

(1) โอกาสที่ความเสี่ยงจะเกิดขึ้น (Probability) โดยอาจจำแนกเป็นเป็น ระดับต่าง ๆ เช่น สูง ปานกลาง หรือ ต่ำ หรืออาจคิดเป็นค่าร้อยละของโอกาสที่ความเสี่ยงนั้น ๆ จะ เกิดขึ้น ซึ่งควรวิเคราะห์ทั้งจากข้อมูลในอดีตและข้อมูลภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปได้ทั้งหมด (scenario analysis)

(2) ผลกระทบ (Impact) หรือลักษณะของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหาก มีความเสี่ยงนั้น ๆ ซึ่งผลกระทบก็จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความเสี่ยงนั้น ๆ มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ควรจะพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งกับองค์กรและชุมชนที่อยู่รอบข้างด้วย

(3) ระยะเวลา (Timeframe) หมายถึง ระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการ สำหรับลดความเสี่ยงนั้น ๆ เช่น ต้องดำเนินการเร่งด่วน หรือ ไม่เร่งด่วน เป็นต้น

4.2) การจำแนกกลุ่ม (Classifying) ของความเสี่ยง หมายถึงความเสี่ยง ประเภทต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวเอาไว้ในข้างต้น คือ ความเสี่ยงในเชิงกลยุทธ์ (Strategic Risk) ความเสี่ยง ด้านการเงิน (Financial Risk) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) และ ความเสี่ยงใน การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk)

4.3) การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritize) ของความเสี่ยง เพื่อพิจารณาว่ามีความเสี่ยงในเรื่องใดบ้างที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญอยู่ในลำดับต้น ๆ หรือเป็นความเสี่ยงที่มี ผลกระทบต่อการบริหารขององค์กรมากกว่าความเสี่ยงด้านอื่น ๆ

5) การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) จะเป็นการระบุถึงวิธีการที่จะใช้ ตอบสนองความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้วก็จะประกอบด้วย 4 วิธีการหลัก ๆ คือ

5.1) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (avoidance) ถือเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด เพราะเป็นการเลือกที่จะไม่รับความเสี่ยงเอาไว้เลย

5.2) การควบคุมความสูญเสีย (reduction) โดยทั่วไปแล้วก็จะมียู่ 2 วิธีการในการควบคุมความสูญเสีย คือ

วิธีการแรก คือ “การป้องกันการเกิดความสูญเสีย” เป็นวิธีการลดความถี่ของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การติดตั้งระบบป้องกันไฟฟ้าลัดวงจร หรือ การติดตั้งสายล่อฟ้า เป็นต้น

วิธีการที่สอง คือ “การควบคุมขนาดของความสูญเสีย” เป็นวิธีการควบคุมความรุนแรงของความสูญเสียที่เกิดขึ้นแล้ว ยกตัวอย่างเช่น กรณีใช้วัตถุดิบที่เกิดขึ้น วิธีการหนึ่งที่ใช้ตอบสนองความเสี่ยงที่เกิดขึ้น คือ การจำกัดวงของการแพร่ระบาดโดยการกำจัดสัตว์ปีกในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้แพร่ระบาดไปยังพื้นที่อื่น ซึ่งนี้ก็ถือเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการควบคุมขนาดของความสูญเสีย

5.3) การถ่ายโอนความเสี่ยง (sharing) สำหรับวิธีการนี้ตัวอย่างที่เรามักจะพบเห็นได้บ่อยที่สุดก็คือ กรณีบริษัทประกันภัย

5.4) การรับความเสี่ยงไว้เอง (acceptance) เป็นวิธีที่จะใช้เมื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงนั้นแล้วเห็นว่าไม่มีวิธีการใดเลยที่จะเหมาะสมนอกจากที่จะรับความเสี่ยงนั้นไว้เอง

6) กิจกรรมของการควบคุม (Control Activities) หมายถึง ขั้นตอนหรือนโยบายที่เป็นการควบคุมเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการตอบสนองความเสี่ยงที่ได้ทำในองค์ประกอบที่แล้วจะยังอยู่ระดับที่สามารถยอมรับได้

7) การสื่อสารและการส่งข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารความเสี่ยง (Information and Communication) ขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญเพราะจะเป็นส่วนที่จะช่วยสนับสนุนในทุก ๆ องค์ประกอบที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Environment) อันเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์ประกอบอื่น เพราะจะมีส่วนช่วยทำให้บุคลากรในองค์กรได้ทราบถึงทิศทางการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยงตลอดจนถึงเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กรอีกทางหนึ่งด้วย

8) การตรวจติดตามการดำเนินงาน (Monitoring) จะเป็นการมองในภาพโดยรวมทั้งหมดของทุก ๆ องค์ประกอบที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทั้งนี้ ก็เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการบริหารความเสี่ยงที่องค์กรได้นำมาใช้มีความเหมาะสมกับกลยุทธ์ขององค์กรมากน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการความเสี่ยงภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโรในการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ภายใต้ปัจจัยความเสี่ยงภายในของอียิปต์ คือ ปัจจัยด้านความมั่นคงโดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติไทยในการปกป้องและดูแลสวัสดิภาพนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์เป็นสำคัญ

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- 1) ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ อาทิ หนังสือพิมพ์ บทความ บทวิเคราะห์และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 2) รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) หลักสูตรนักบริหารการทูตในเรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอียิปต์และนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์
- 3) เอกสารและข้อมูลจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องของไทย อาทิ โทรเลขสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร กระทรวงการต่างประเทศ
- 4) สรุปข้อมูลความเห็นของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์จากการสอบถามความเห็น

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติและการบริหารจัดการความเสี่ยง รวมทั้งยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศของสำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ เอกสารที่เกี่ยวข้องของกระทรวงการต่างประเทศและการสอบถามความต้องการของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์เพื่อศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักของรัฐบาลไทยในอียิปต์ที่มีต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในอียิปต์สมัยอดีตรัฐบาลาธิบดี Mohamed Morsi ปี 2555–2556 และสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi ปี 2557–2560 และข้อเสนอแนะแนวทางประกอบการพิจารณากำหนดบทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บทที่ 3

ผลการศึกษา

การศึกษาบทบาทการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในอียิปต์นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าจำเป็นต้องนำเหตุการณ์ความไม่สงบภายในอียิปต์ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านมาเป็นข้อมูล เนื่องจากการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์นั้น สถานเอกอัครราชทูตฯ จำเป็นต้องให้การดูแลไปตามสถานการณ์ภายในอียิปต์ที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของนักศึกษาไทยมุสลิม นอกเหนือจากการให้การดูแลสนับสนุนโดยทั่วไปตามยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ โดยผู้ศึกษาซึ่งมีส่วนร่วมในการอพยพนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์เมื่อปี 2554 โดยเป็นหนึ่งในคณะทำงานอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยจากลิเบียและอียิปต์เมื่อปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศและเคยประจำการปฏิบัติราชการอยู่ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรระหว่างปี 2557–2560 จะนำข้อมูลปัจจัยความเสี่ยงภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติจากเหตุการณ์ความไม่สงบภายในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในอียิปต์ คือช่วงปลายสมัยอดีตประธานาธิบดี Hosni Mubarak (ปี 2555) ก่อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่สมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi (มิถุนายน 2555–กรกฎาคม 2556) จนถึงปัจจุบันคือสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi (กรกฎาคม 2556–มีนาคม 2560) มาเป็นข้อมูลประกอบบทบาทการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูตฯ รวมทั้งใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อาทิ การศึกษาข้อมูล ข่าวสารจากเอกสารต่าง ๆ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากรายงานศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) ของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูตที่ผ่านมา ข้อมูลการสัมภาษณ์อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในช่วงที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลโครงการการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมของสถานเอกอัครราชทูตฯ และความเห็นของนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในอียิปต์ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านดังกล่าวเพื่อให้ได้ภาพรวมที่ครอบคลุมมากที่สุด โดยเฉพาะข้อมูลความเห็นจากนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงภายในอียิปต์และการได้รับการดูแลจากสถานเอกอัครราชทูตฯ โดยตรง สรุปผลการศึกษาได้ตามลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. การดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรภายใต้ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นคงภายในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring คือปลายสมัยอดีตประธานาธิบดี Hosni Mubarak จนถึงสมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi
2. การดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรภายใต้ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นคงในช่วงปัจจุบัน คือ สมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi
3. บทบาทการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในช่วงเวลาข้างต้นเพื่อใช้ประกอบข้อเสนอแนะการดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในช่วงต่อไป

3.1 สภาพความมั่นคงในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในปลายสมัยอดีตประธานาธิบดี Hosni Mubarak จนถึงสมัยอดีตประธานาธิบดี Mohamed Morsi

ประธานาธิบดี Hosni Mubarak เป็นผู้ใช้อียิปต์ที่ครองอำนาจมาอย่างยาวนาน 30 ปี¹¹ โดยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอียิปต์รวม 5 สมัย ๆ ละ 6 ปี ทั้งนี้ สมัยที่ดีที่สุดของอดีตประธานาธิบดี Mubarak คือสมัยที่ 1 และ 2 ที่มีการปล่อยนักโทษการเมืองที่อดีตประธานาธิบดี Sadat จับกุมไว้ และสัญญาว่าจะมีการปฏิรูปอย่างกว้างขวาง สาบานจะต่อสู้กับการฉ้อฉลและยังรับปากว่าจะไม่ปกครองนานเกินกว่า 2 สมัย ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด¹² และในแง่ของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับนักศึกษาไทยมุสลิมในช่วงนี้ มีผู้ศึกษาเห็นว่า ไทยกับอียิปต์มีความเป็นหุ้นส่วนเฉพาะด้าน (Partnership) ที่เข้มแข็ง ได้แก่ ในด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมาจากปัจจัยที่อียิปต์เป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยอัล อัซฮาร์ (Al-Azhar University) ซึ่งเป็นที่นิยมของนักศึกษาไทยมุสลิมมากกว่า 80 ปี โดย (ขณะนั้น) มีนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาอยู่ประมาณ 2,500 คน ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมีการให้ทุนแก่นักศึกษาไทยปีละ 80 ทุน ได้ส่งครูมาสอนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามหลายแห่งในไทยมานานกว่า 20 ปี และตั้งแต่ปี 2549 ฝ่ายไทยได้บริจาคเงินปีละ 1 ล้านบาท แก่มหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของนักศึกษาไทย ทั้งนี้ ฝ่ายไทยค่อนข้างประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธ์กับผู้นำและผู้บริหารของมหาวิทยาลัย Al-Azhar โดยอดีตผู้นำสูงสุดทางศาสนาอิสลามของอียิปต์ (Grand Imam of Al-Azhar) คือ Sheikh Tantawi และคนปัจจุบันคือ Sheikh Al Tayeb ต่างเคยมาเยือนไทยในฐานะแขกของรัฐบาลไทย และจากความสัมพันธ์อันดีดังกล่าว ทำให้ฝ่ายไทยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยในการช่วยสนับสนุนดูแลนักศึกษาไทยมุสลิม¹³

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ในอียิปต์เริ่มเลวร้ายลง โดยประธานาธิบดี Mubarak เริ่มกุมอำนาจแทบทุกอย่างในประเทศไว้ทั้งหมด สมาชิกวุฒิสภาต้องพึ่งฝ่ายบริหารอย่างใกล้ชิด โดยมี “ห่วงโซ่แห่งผลประโยชน์” เป็นสิ่งหล่อผ่านผลประโยชน์ในรูปของที่ดิน เงินกู้ และเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกจับกุมจนถึงอิทธิพล และเมื่อประธานาธิบดี Mubarak ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาแล้ว 4 สมัย บุตรชายคนแรกคือ Gamal Mubarak เริ่มได้รับการสนับสนุนจากบิดาให้ก้าวเข้าสู่การเมือง โดยมีข่าวว่าเพื่อเตรียมการสำหรับการสืบทอดอำนาจดังเช่นประธานาธิบดี Basah Al-Assad แห่งซีเรีย ขณะเดียวกันในตลอดยุคสมัยของประธานาธิบดี Mubarak การต่อต้านที่ทนทานและทรงอิทธิพลมากที่สุดมาจากกลุ่ม Muslim Brotherhood ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 2471 ทำให้มีการจับกุมสมาชิกของกลุ่มฯ อย่างกว้างขวางทำให้กระแสความไม่พอใจเริ่มขยายตัวมากขึ้น และในปี 2547 กลุ่มนักเคลื่อนไหวฝ่ายตรงข้ามได้ก่อตั้งขบวนการเพื่อเปลี่ยนแปลงในอียิปต์ (Egyptian Movement for Change) เพื่อต่อต้านการต่ออายุประธานาธิบดีสมัยที่ 5 ของ Mubarak และปฏิเสธความพยายามถ่ายโอนอำนาจไปให้

¹¹ ครองอำนาจหลังการลอบสังหารอดีตประธานาธิบดี Anwar Al-Sadat ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981

¹² โทมัส ศุภปริชา, ปฏิวัติ 2.0, แปลจากเรื่อง Revolution 2.0 โดย Wael Ghonim (สำนักพิมพ์ openworlds, 2555).

¹³ สืบสกุล คำโหมง, การศึกษาการดำเนินความสัมพันธ์ของไทยกับสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ในสมัยประธานาธิบดี Mohamed Morsi และในสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi, (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 6, 2557).

บุตรชาย (Gamal Mubarak) คำขวัญของกลุ่มนี้ คือ “ไม่ให้ต่ออายุไม่ให้สืบทอดประธานาธิบดี” โดยสมาชิกของกลุ่มนี้มีทั้งนักวิชาการ ปัญญาชน นักข่าว นักข่าว นักศึกษามหาวิทยาลัยและศิลปิน โดยนับเป็นกลุ่มแรก que แสดงออกอย่างเปิดเผยและชัดเจนว่าต่อต้านการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของ Mubarak และความพยายามในการสถาปนาบุตรชาย (Gamal Mubarak) ขึ้นเป็นตัวแทน และเกิดการประท้วงครั้งใหญ่ขึ้นครั้งแรกในเดือนธันวาคม 2547 มีการปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วงของเจ้าหน้าที่รัฐและเกิดเหตุจลาจลทั่วกรุงไคโร จากนั้นก็เกิดความตึงเครียดมากขึ้นเรื่อย ๆ ระหว่างประธานาธิบดี Mubarak กับกลุ่มต่อต้าน¹⁴

เหตุการณ์ความตึงเครียดในอียิปต์เริ่มมาถึงจุดเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดเหตุการณ์ Arab Spring¹⁵ ขึ้นโดยเริ่มต้นจากตูนิเซียในช่วงปลายปี 2554 และแพร่ขยายลูกกลมไปสู่ประเทศรอบข้างรวมทั้งอียิปต์ ก่อปรกับกระแสการแพร่ขยายของอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลตามสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถกำกับควบคุมได้ ส่งผลให้กลุ่มนักเคลื่อนไหวและกลุ่มต่อต้านระบอบประธานาธิบดี Mubarak¹⁶ โดยเฉพาะกลุ่มปัญญาชน นักศึกษามหาวิทยาลัยและเยาวชนคนรุ่นใหม่ que เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวางมากกว่าคนรุ่นก่อน ส่งผลให้การชุมนุมเพื่อเฉลิมฉลองวันตำรวจแห่งชาติ 25 มกราคม ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองประจำปีทั่วไป กลายเป็นวันที่กลุ่มต่อต้านและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ที่ระบอบ Mubarak ได้ก่อขึ้นมากกว่า 30 ปี นัดหมายกันผ่านสื่อออนไลน์ให้เป็นวันรวมตัวเพื่อแสดงออกถึงการต่อต้าน โดยใช้ชื่อว่า “25 มกราคม : การปฏิบัติต่อต้านการทรمان ความยากจน คอร์รัปชั่นและการว่างงาน” มีประชาชนออกมาชุมนุมเป็นจำนวนมากจนนำไปสู่การลาออกจากตำแหน่งของประธานาธิบดี Mubarak ในเดือนกุมภาพันธ์ 2554¹⁷

การล่มสลายของยุคประธานาธิบดี Mubarak ที่ครองอียิปต์มาอย่างยาวนาน 30 ปี เป็นผลให้อียิปต์เข้าสู่การเมืองการปกครองภายใต้คณะนายทหารที่เรียกว่า Supreme Council of the Armed Forces (SCAF) ซึ่งนำโดยจอมพล Mohamed Tantawi ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554

¹⁴ ไตรมร สุขปรีชา, ปฏิวัติ 2.0, แปลจากเรื่อง Revolution 2.0 โดย Wael Ghonim, (สำนักพิมพ์ openworlds, 2555).

¹⁵ คือ การเรียกร้องเสรีภาพในประเทศกลุ่มอาหรับ สาเหตุมาจากความยากจนและการแบ่งสันปันส่วนที่ไม่เป็นธรรม นอกเหนือไปจากอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่สามารถรวมผู้คนเข้าด้วยกันได้ง่ายขึ้น และการนำเอาอิสลามการเมือง (Political Islam) มาใช้ อาหรับ สปริง เริ่มขึ้นช่วงปลายปี 2553 ในตูนิเซียหลังจากที่นาย Mohamed Buahsi จุดไฟเผาตนเองหลังจากตำรวจยึดแผงขายผักและผลไม้ของเขา เป็นชนวนเหตุให้ประชาชนจำนวนมากออกมาประท้วงแสดงความไม่พอใจการบริหารประเทศของประธานาธิบดี Zine El Abidine Ben Ali ทำให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับสูง รวมถึงปัญหาความยากจน การคอร์รัปชั่น อัตราเงินเฟ้อสูงและการปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงอย่างหนัก ประกอบกับมีการแพร่กระจายเหตุการณ์ดังกล่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจนส่งผลให้ประธานาธิบดี Ben Ali ต้องหนีออกนอกประเทศ และต่อมากระแสดังกล่าวได้ขยายลูกกลมไปสู่ประเทศอาหรับต่าง ๆ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายใน อาทิ อียิปต์ ลิเบีย

¹⁶ คือ การก่อกวนอำนาจเบ็ดเสร็จ เล่นพรรคเล่นพวก จนทำให้เกิดการคอร์รัปชั่นอย่างกว้างขวางในวงการราชการและเอกชน ประชาชนถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองและภาวะเศรษฐกิจเริ่มถดถอย คนว่างงานมากขึ้น รวมทั้งการไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงต่อแผนการสืบทอดอำนาจไปสู่บุตรชาย คือนาย Gamal Mubarak

¹⁷ ไตรมร สุขปรีชา, เรื่องเดียวกัน.

จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2555 แต่สถานการณ์ในอียิปต์ยังไร้เสถียรภาพ ความไม่แน่นอนและความไม่สงบ เนื่องจากเกิดการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนหรืออยู่ในยุค “ประชาธิปไตยแบ่งบาน” มีการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มเยาวชน (นำโดยกลุ่ม 6th April Youth Movement และกลุ่ม Youth Revolutionaries) กลุ่มอิสลามนิยม (Islamist) ที่นำโดยกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) และการหยุดงานประท้วงของกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ จากทุกวงการ ทั้งในกรุงไคโรและต่างจังหวัด โดยประเด็นความขัดแย้งหลักในอียิปต์ในช่วงเวลาดังกล่าว คือ ความไม่พอใจฝ่ายทหาร (SCAF) ที่การดำเนินการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยเป็นไปล่าช้าและหวาดระแวงว่าฝ่ายทหารจะพยายามรักษาอำนาจและไม่ทำตามเจตนารมณ์การปฏิวัติ ตลอดจนความไม่พอใจการดำเนินการของฝ่ายทหาร เช่น การพิจารณาคดีพลเรือนโดยศาลทหาร (ประมาณ 12,000 คดี) และการใช้กฎหมายสถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Law) รวมทั้งแนวโน้มที่ฝ่ายทหารใช้ความรุนแรงกับกลุ่มที่เห็นต่างโดยให้ตำรวจใช้ความรุนแรงกับกลุ่มผู้ประท้วง ทำให้เหตุการณ์บานปลายเกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตของกลุ่มผู้ประท้วง ขณะที่กลุ่มผู้ประท้วงก็ตอบโต้ด้วยความรุนแรง (อาทิ การเผาสถานที่ราชการ การทำลายทรัพย์สินสาธารณะและเอกชน อีกทั้งยังมีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางศาสนาระหว่างชาวมุสลิมกับชาวคริสต์ (Coptic Christian) อยู่เป็นระยะ อาทิ การบุกเผาโบสถ์คริสต์ การบุกบ้านเรือนและร้านค้าของชาวคริสต์ และการปราบปรามผู้ประท้วงชาวคริสต์อย่างรุนแรงโดยฝ่ายทหาร) และปัญหาอาชญากรรมที่พุ่งสูงขึ้น โดยรัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์และรักษาความมั่นคงปลอดภัยได้เต็มที่ เกิดภาวะที่เรียกว่าสุญญากาศทางความมั่นคง (Security Vacuum) หรือความล้มเหลวทางความมั่นคง (Security Failure)¹⁸ จนกระทั่งฝ่ายทหารได้จัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม 2555 โดยมีผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งที่สำคัญ 2 คน คือ จอมพล Tantawi (ตัวแทนกลุ่มอำนาจทหาร) และนาย Mohamed Morsi แกนนำกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood)

นาย Mohamed Morsi แกนนำกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2555 โดยประธานาธิบดี Morsi ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่มาจากการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นประธานาธิบดีของประชาชน แต่การเริ่มต้นของรัฐบาลใหม่ คือ การเริ่มต้นของปัญหา ประธานาธิบดี Morsi ซึ่งเดิมเป็นผู้นำกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) ต้องการรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีเนื้อหาอิงศาสนามากขึ้น ทำให้ประชาชนสายเสรีนิยม พวกนักบวชศาสนาอื่น ๆ รวมทั้งมุสลิมบางคนไม่เห็นด้วย เพราะเสมือนกับทำให้กลายเป็นรัฐมุสลิมแทนที่จะเป็นรัฐประชาธิปไตย นอกจากนี้ฝ่ายต่อต้านยังเห็นว่าประธานาธิบดี Morsi พยายามรวบอำนาจฝ่ายบริหาร โดยการแต่งตั้งรัฐมนตรีผู้ว่าราชการจังหวัด อัยการที่มาจากกลุ่มภราดรภาพมุสลิมและแทรกแซงอำนาจตุลาการ ทำให้กลุ่มต่อต้านเห็นว่ารัฐบาลไม่บริหารประเทศเพื่อประชาชนทั้งประเทศอย่างแท้จริงและเกิดการชุมนุมประท้วงทั้งในกรุงไคโรและต่างจังหวัดเป็นระยะอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปลายปี 2555 และสถานการณ์ความรุนแรงมาถึงจุดเปลี่ยนสำคัญเมื่อกลุ่มต่อต้านออกมาชุมนุมประท้วงที่จัตุรัส Tahrir ในกรุงไคโรซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2556 เพื่อขับไล่ประธานาธิบดี Morsi

¹⁸ สืบสกุล คำโหมง, เรื่องเดียวกัน.

ขณะเดียวกันกลุ่มที่สนับสนุนกลุ่มภารตภาพมุสลิมก็ได้รวมตัวประท้วงกลุ่มต่อต้านที่จัตุรัส Rabaa ในกรุงไคโรเช่นเดียวกัน ยิ่งทำให้สถานการณ์ตึงเครียดมากยิ่งขึ้น มีการโจมตีทำร้ายซึ่งกันและกัน สถานการณ์ด้านความมั่นคงเสื่อมถอยลงทุกขณะ ส่งผลให้ฝ่ายทหารนำโดยจอมพล Abdel Fattah Al-Sisi อดีตผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นเป็นแกนนำของกลุ่มทหารออกมาเรียกร้องให้ประธานาธิบดี Morsi สนองตอบความต้องการของประชาชนโดยการลาออกจากตำแหน่ง แต่ประธานาธิบดี Morsi ปฏิเสธ จนในที่สุดฝ่ายทหารได้กดดันให้ประธานาธิบดี Morsi ลงจากตำแหน่งในเดือนกรกฎาคม 2556 ซึ่งสร้างความไม่พอใจฝ่ายทหารเป็นอย่างมากต่อกลุ่มสนับสนุนประธานาธิบดี Morsi ที่ชุมนุมอยู่ที่จัตุรัส Rabaa จนเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2556 กองกำลังทหารและตำรวจได้เข้าสลายการชุมนุมส่งผลให้ผู้เสียชีวิตกว่า 700 คน¹⁹ ส่งผลให้อียิปต์กลับเข้าสู่การปกครองของคณะทหารอีกครั้ง

3.2 สภาพความมั่นคงอียิปต์ในช่วงหลัง Arab Spring สมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi

พลเอก Abdel Fattah Al-Sisi ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นผู้นำกองทัพในการโค่นล้มประธานาธิบดี Mohamed Morsi จากกลุ่มภารตภาพมุสลิม ได้รับการยกย่องจากชาวอียิปต์ว่าเป็นผู้กู้ชาติ กอบกู้อียิปต์ให้รอดพ้นจากกลุ่มภารตภาพมุสลิมภายใต้การนำของประธานาธิบดี Morsi²⁰ และพลเอก Sisi ได้แสดงออกถึงยุทธวิธีที่ชาญฉลาดเนื่องจากได้เรียนรู้ความผิดพลาดในอดีตทั้งจากประธานาธิบดี Mubarak จอมพล Tantawi มาจนถึงประธานาธิบดี Morsi ที่ต่างพยายามรักษาอำนาจของตนโดยการรวบอำนาจและแทรกแซงกลุ่มอำนาจต่าง ๆ เพื่อทำลายล้างฝ่ายต่อต้านและรักษาอิทธิพลอำนาจทางการเมืองของตน และนำไปสู่การเล่นพรรคเล่นพวก เกิดการคอร์รัปชัน ขณะเดียวกันพลเอก Sisi คงตระหนักดีถึงการรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็วของประชาชนจากผลของสื่อและการสื่อสารออนไลน์และงานดาวเทียมที่รัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้อย่างเด็ดขาดดังเช่นสมัยที่มีเพียงสิ่งพิมพ์ สถานีวิทยุหรือสถานีโทรทัศน์ภายในประเทศเหมือนในอดีต ดังนั้น ในทันทีที่ยึดอำนาจจากประธานาธิบดี Morsi พลเอก Sisi ได้แต่งตั้งนาย Adly Mansour ประธานผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญของอียิปต์ให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราว (4 กรกฎาคม 2556–8 มิถุนายน 2557) จนกว่าจะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดี โดยพลเอก Sisi ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีคนที่ 1 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมภายใต้การนำของนาย Hazem Al Beblawi นายกรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีชั่วคราวเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2556 แต่เป็นที่รับรู้โดยทั่วไปว่า พลเอก Sisi คือ ผู้ที่กุมอำนาจบริหารประเทศที่แท้จริงโดยทางพฤตินัย²¹ และเกิดกระแส Sisi Fever ขึ้นอย่างกว้างขวางจนกระทั่งจอมพล Sisi ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 และสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีอียิปต์เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2557

¹⁹ เหตุการณ์สลายการชุมนุมครั้งนี้ทำให้นานาชาติ โดยเฉพาะสหรัฐฯ และประเทศยุโรปต่างประณามการกระทำที่ใช้ความรุนแรงของฝ่ายทหารและเห็นว่าเป็นการปฏิวัติอำนาจอผู้ปกครองที่มาจาก การเลือกตั้ง ซึ่งไม่เป็นประชาธิปไตย ส่งผลให้สหรัฐฯ สมัยอดีตประธานาธิบดี Barack Obama ระงับความช่วยเหลือทางทหารแก่อียิปต์ มูลค่า 1.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในเดือนตุลาคม 2556

²⁰ ในช่วงนั้นชาวอียิปต์บางกลุ่มเปรียบ Sisi ว่าเป็นเหมือนอดีตประธานาธิบดี Mohamed Nasser รัฐบุรุษของชาวอียิปต์

²¹ ต่อมาพลเอก Sisi ได้รับการเลื่อนยศขึ้นเป็นจอมพล (Field Marshal)

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ทั่วไปในอียิปต์ยังนับได้ว่าอยู่ในภาวะที่ไม่แน่นอนและยังขาดเสถียรภาพ มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมือง ภาวะเศรษฐกิจประเทศถดถอย มีความขัดแย้งขึ้นในสังคม โดยเฉพาะปรากฏการณ์ความเกลียดชังฝ่ายอิสลามนิยมหรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์ anti-Islamist hypernationalism ในสังคมอียิปต์ และมีการปราบปรามฝ่ายเห็นต่างและต่อต้านรัฐบาลอย่างกว้างขวาง โดยฝ่ายความมั่นคงอียิปต์ได้ดำเนินการปราบปรามจับกุมสมาชิกกลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิมรวมกว่า 20,000 คน สมาชิกกลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิมถูกศาลตัดสินประหารชีวิตกว่า 700 คนและการห้ามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม 6th April Youth Movement การจับกุมสื่อมวลชนทั้งชาวอียิปต์และสื่อมวลชนต่างชาติที่เห็นต่างจากรัฐบาล นอกจากนั้น อียิปต์ยังต้องเผชิญกับปัญหาการก่อการร้าย การก่อวินาศกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการก่อเหตุที่อ้างความรับผิดชอบโดยกลุ่ม Ansar Beit Al Maqdis ซึ่งเชื่อว่าเป็นเครือข่ายของกลุ่ม Al Qaeda (ต่อมากลุ่มฯ ได้ประกาศสวามิภักดิ์ต่อกลุ่ม Islamic State-IS ในปี 2557) ที่ได้ปฏิบัติการก่อการร้าย การระเบิดท่อส่งก๊าซในเขตไซนาย และการโจมตีทหารตำรวจอียิปต์หลายสิบครั้งนับตั้งแต่การยึดอำนาจเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2556²² และอียิปต์ได้ประกาศให้กลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิมเป็นกลุ่มก่อการร้ายในเดือนธันวาคม 2556 ส่งผลให้ทหารตำรวจอียิปต์ปราบปรามจับกุมสมาชิกกลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิมอย่างหนักหน่วง และกลุ่มได้ตอบโต้กลับด้วยความรุนแรง อาทิ การวางระเบิดสถานที่ราชการต่าง ๆ และการโจมตีเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจเป็นระยะต่อเนื่อง

อียิปต์ในช่วงการเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ต้องเผชิญกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองและความมั่นคงหลายครั้ง ทั้งปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งภายในและภัยคุกคามด้านความมั่นคงจากกลุ่มหัวรุนแรงต่าง ๆ โดยเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงของประธานาธิบดี Mubarak ประธานาธิบดี Morsi จนถึงประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi ที่ส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งและความมั่นคงในอียิปต์ซึ่งส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ด้วยนั้น สรุปได้ดังนี้²³

3.2.1 สมัยประธานาธิบดี Hosni Mubarak

1) พ.ศ. 2535–2540 กลุ่มหัวรุนแรง Gama'a al-Islamiyya ปฏิบัติการโจมตีเจ้าหน้าที่รัฐและสถานที่ท่องเที่ยวของอียิปต์ โดยได้โจมตีสถานที่ท่องเที่ยวเมือง Luxor ส่งผลให้เจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยวต่างชาติเสียชีวิต 62 คน

2) กรกฎาคม 2548 กลุ่มอิสลามหัวรุนแรงลอบวางระเบิดที่เมือง Sharm El-Sheikh ซึ่งเป็นเมืองตากอากาศที่มีชื่อเสียงบริเวณทะเลแดงของอียิปต์

3) เมษายน 2549 กลุ่มอิสลามหัวรุนแรงลอบวางระเบิดที่เมือง Dahab สถานที่ท่องเที่ยวของอียิปต์ มีผู้เสียชีวิต 20 คน

4) เมษายน 2551 ศาลทหารอียิปต์สั่งจำคุกสมาชิกระดับแกนนำของกลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิม (Muslim Brotherhood) จำนวน 25 คนและจับกุมสมาชิกกลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิมเพิ่มขึ้นอีก 800 คนในระยะเวลา 1 เดือนต่อมา ส่งผลให้กลุ่มการศรัทธาพหุมุสลิม (Muslim Brotherhood) ประท้วงไม่ลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลเนื่องจากเหลือผู้สมัครที่ไม่ถูกจับกุมเพียง 20 คน

²² สืบสกุล คำโหมง, เรื่องเดียวกัน.

²³ <http://www.bbc.com/news/world-africa-13315719>

5) สิงหาคม 2552 สมาชิกกลุ่มก่อการร้าย Hezbollah ของเลบานอน 26 คน ถูกนำตัวขึ้นศาลที่กรุงไคโรในข้อหาก่อการร้ายในกรุงไคโรและลักลอบขนส่งอาวุธให้แก่กลุ่ม Hamas ซึ่งเป็นกลุ่มหัวรุนแรงในปาเลสไตน์

6) มกราคม 2554 เกิดการปฏิวัติ “25 มกราคม” จากกระแส Arab Spring ที่เกิดขึ้นในตูนิเซีย จนนำไปสู่การลงจากอำนาจของประธานาธิบดี Mubarak ในเดือนกุมภาพันธ์ของปีเดียวกัน

7) เมษายน–สิงหาคม 2554 กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารชุมนุมประท้วงที่จัตุรัส Tahrir จนนำไปสู่การสลายชุมนุมจากฝ่ายทหารในเดือนสิงหาคม

3.2.2 สมัยประธานาธิบดี Mohamed Morsi

1) สิงหาคม 2555 กลุ่มอิสลามหัวรุนแรงโจมตีเจ้าหน้าที่รัฐในเขตไซนายส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 16 คน

2) ธันวาคม 2555 รัฐสภาที่เสียงข้างมากเป็นสมาชิกกลุ่มภราดรภาพมุสลิมและกลุ่มอิสลามนิยมเห็นชอบต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ใช้หลักอิสลามในการปกครองประเทศ จำกัดสิทธิเสรีภาพในการพูดและการชุมนุม สร้างความไม่พอใจแก่กลุ่มเสรีและประชาชนจำนวนมาก

3) มกราคม 2556 กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญออกมาชุมนุมประท้วง เจ้าหน้าที่รัฐเข้าสลายการชุมนุม มีผู้เสียชีวิต 50 คน สถานการณ์ตึงเครียด ทำให้พลเอก Sisi ออกมาประกาศเตือนถึงอันตรายของความขัดแย้งที่มีต่อความมั่นคงของประเทศ

4) กรกฎาคม 2556 ฝ่ายทหารโดยการสนับสนุนของประชาชนโค่นล้มประธานาธิบดี Morsi

5) สิงหาคม 2556 ทหารและตำรวจเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่มที่สนับสนุนประธานาธิบดี Morsi มีผู้เสียชีวิตกว่า 700 คน เกิดการจลาจลในกรุงไคโรและเมืองใหญ่ ๆ ของอียิปต์ โบสถ์คริสต์นิกายคอปติก 40 แห่ง ถูกฝ่ายอิสลามนิยมเผา

6) ธันวาคม 2556 อียิปต์ประกาศให้กลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) เป็นกลุ่มก่อการร้ายและดำเนินการปราบปรามสมาชิกกลุ่มอย่างหนักหน่วง

3.2.3 สมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi

1) พฤศจิกายน 2557 กลุ่ม Ansar Beit Al Maqdis ที่ปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลอียิปต์ประกาศสวามิภักดิ์ต่อกลุ่ม Islamic State–IS

2) พฤษภาคม 2557 อดีตประธานาธิบดี Morsi ถูกศาลตัดสินจำคุกตลอดชีวิตในข้อหาเห็นเป็นใจให้สมาชิกกลุ่มภราดรภาพมุสลิมหลายร้อยคนที่ถูกคุมขังหลบหนีออกจากเรือนจำในช่วงความวุ่นวายในปี 2554 โดยก่อนหน้านี้ในเดือนเมษายน อดีตประธานาธิบดี Morsi ถูกตัดสินจำคุก 20 ปี ในข้อหาใช้อำนาจไปในทางมิชอบในช่วงที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

3) มิถุนายน 2558 นาย Hisham Barakat อัยการอียิปต์เสียชีวิตจากการลอบวางระเบิดสังหารในกรุงไคโร²⁴

²⁴ เป็นอัยการที่สั่งฟ้องอดีตประธานาธิบดี Morsi ทำให้เชื่อว่าการลอบสังหารเป็นฝีมือของกลุ่มภราดรภาพมุสลิม

4) มกราคม 2559 กลุ่ม Islamic State โจมตีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในเมืองกิซาใจกลางกรุงไคโร

5) ธันวาคม 2559 กลุ่ม Islamic State อ้างความรับผิดชอบต่อการระเบิดสังหารตัวเองภายในโบสถ์คริสต์สำคัญใจกลางกรุงไคโร มีผู้เสียชีวิต 25 คน

6) เมษายน 2560 รัฐบาลอียิปต์ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหลังเหตุการณ์ลอบวางระเบิดสังหารตัวเองภายในโบสถ์คริสต์ในกรุงไคโรและเมืองอเล็กซานเดรีย มีผู้เสียชีวิต 40 คน

3.3 การดูแลของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร

3.3.1 การอพยพนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์จากเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง

ภายในอียิปต์อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์ (2554) จากเหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์จนนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมืองภายในอียิปต์ และมีเหตุรุนแรงเกิดขึ้นเป็นระยะทั้งจากกลุ่มชุมนุมผู้ประท้วง เจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ โดยเฉพาะในกรุงไคโร ซึ่งเป็นที่ที่นักศึกษาไทยมุสลิมพำนักอาศัยอยู่ จึงทำให้รัฐบาลไทยมีความห่วงกังวลในสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษาไทยมุสลิม โดยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรได้เฝ้าติดตามพัฒนาการอย่างใกล้ชิดอย่างต่อเนื่อง โดยเหตุการณ์ปฏิวัติ “25 มกราคม” ในปี 2554 จากกระแส Arab Spring ที่เริ่มขึ้นในตูนิเซีย จนนำไปสู่การลงจากอำนาจของประธานาธิบดี Hosni Mubarak ในเดือนกุมภาพันธ์ของปีเดียวกัน นับเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงครั้งแรกในอียิปต์ที่รัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศประกาศให้มีการอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์ระหว่างวันที่ 1-11 กุมภาพันธ์ 2554 โดยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการในอียิปต์ โดยที่ผ่านมามาสถานเอกอัครราชทูตฯ มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสมาคมนักเรียนไทยฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางประสานงานกับนักศึกษาไทยมุสลิม โดยสมาคมนักเรียนไทยฯ มีเครือข่ายติดต่อกับประธานชมรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนช่วยประสานกับนักศึกษาไทยมุสลิม จึงทำให้การดำเนินการอพยพมีความราบรื่นมากขึ้น โดยการอพยพคนไทยในอียิปต์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาไทยมุสลิม สถานเอกอัครราชทูตฯ มีทะเบียนรายชื่อนักศึกษาไทยและมีเครือข่ายติดต่อกับนักศึกษาไทย (โดยผ่านการประสานงานกับสมาคมนักเรียนไทยฯ) ทำให้เมื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้เสนอให้กระทรวงการต่างประเทศตัดสินใจอพยพคนไทยโดยเครื่องบินพิเศษ สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงสามารถแจ้งข่าวและนัดหมายกับนักศึกษาไทยได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ในการอพยพคนไทยในอียิปต์ครั้งนี้ ทางอียิปต์มิได้ปิดน่านฟ้า กระทรวงการต่างประเทศจึงจัดแผนการอพยพให้เดินทางกลับประเทศไทยโดยตรง โดยได้จัดเที่ยวบินพิเศษของการบินไทยและจ้างเหมาสายการบินอียิปต์แอร์ส่งกลับนักศึกษาไทยทั้งหมดรวม 2,308 คน²⁵

²⁵ ฉัตรชัย วิริยเวชกุล, การอพยพคนไทยในต่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการวิกฤติผ่านกรณีศึกษาเหตุการณ์อพยพคนไทยที่อียิปต์ ลิเบียและญี่ปุ่นในปี 2554, (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 5, 2556), หน้า 26-27.

ทั้งนี้ ในส่วนของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ในขณะนั้นได้ดำเนินการเตรียมการอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์เมื่อได้รับคำสั่งจากกระทรวงการต่างประเทศสรุปได้ดังนี้²⁶

1) ติดต่อประสานทางการอียิปต์เพื่อขออนุญาตให้เครื่องบินพิเศษของการบินไทยบินผ่านและลงจอดที่สนามบินกรุงไคโร ซึ่งประสบปัญหาความล่าช้าจากการอียิปต์จนทำให้เกือบไม่ได้รับการอนุญาตให้บินผ่านและลงจอดได้ทันเวลา โดยเฉพาะเมื่อต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่ต้องรับดำเนินการเนื่องจากสถานการณ์ภายในอียิปต์ขณะนั้นมีความไม่แน่นอนและมีความวุ่นวายทั่วกรุงไคโร ทำให้การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบของทางการอียิปต์มีความยากลำบาก

2) ประสานงานกับสมาคมนักเรียนไทยฯ เกี่ยวกับฐานข้อมูลติดต่อนักศึกษาไทย²⁷ โดยใช้เฟซบุ๊กสมาคมนักเรียนไทยฯ และการใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการประสานงานหลัก เพื่อสอบถามความปลอดภัยพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนข่าวสารเหตุการณ์เป็นระยะ ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักศึกษาไทยมุสลิมทุกคนปลอดภัยไม่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงในอียิปต์

3) รวบรวมรายชื่อ นักศึกษาไทยมุสลิมที่ประสงค์จะเดินทางกลับประเทศไทยและจัดลำดับรายชื่อผู้ที่เดินทางตามความสำคัญ โดยจะให้ความสำคัญกับนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นสตรี ครอบครัวนักศึกษาที่มีเด็กเป็นลำดับแรก

4) กำหนดจุดนัดหมาย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ (1) จัดหารถไปรับนักศึกษาที่พำนักอยู่ในหอพักนักศึกษานานาชาติและนักศึกษาที่พำนักเองโดยใช้บริเวณที่ทำการสมาคมนักเรียนไทยฯ เป็นจุดนัดพบ เนื่องจากอยู่ในบริเวณเดียวกันกับหอพักนักศึกษาเพื่อไปสนามบิน และ (2) นักศึกษาไทยมุสลิมบางส่วนแจ้งความประสงค์จะเดินทางไปสนามบินเอง โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ จะประสานกับสมาคมนักเรียนไทยฯ เพื่อติดต่อบริษัทรถแท็กซี่เป็นการเดินทางเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

5) ตั้งจุดรวมพล ณ ภายในสนามบิน ซึ่งต้องใช้ในการเจรจากับทางการอียิปต์พอสมควรเนื่องจากสถานการณ์ ณ เวลานั้นมีความวุ่นวายทั่วกรุงไคโรและมีผู้เดินทางออกจากอียิปต์จำนวนมาก รวมทั้งยังมีประเด็นเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยภายในสนามบินเข้ามาเกี่ยวข้อง

6) ดูแลประสานงานการจัดส่งคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมขึ้นเครื่องบินเดินทางกลับประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ

ทั้งนี้ การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถใช้กรอบปัจจัยความเสี่ยงภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติมาวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

กรอบปัจจัยความเสี่ยง	การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตฯ
Internal Environment ได้แก่ ความวุ่นวายจากกระแส Arab Spring ที่เกิดขึ้นในตูนิเซียและแพร่ขยายไปสู่อียิปต์ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวขึ้นในอียิปต์และในช่วงเวลานั้นไม่	ติดตามพัฒนาการของสถานการณ์ทางการเมืองอียิปต์เป็นสำคัญเพื่อประเมินแนวโน้มเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของไทย โดยให้ความสำคัญกับการดูแลสวัสดิภาพนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นลำดับรองลงมา เนื่องจากยังไม่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของ

²⁶ ข้อมูลสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร

²⁷ ขณะนั้นสถานเอกอัครราชทูตฯ มีฐานข้อมูลเพียงบางส่วนและยังไม่ได้ปรับปรุงให้ทันสมัย

กรอบปัจจัยความเสี่ยง	การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตฯ
มีผู้คาดคิดว่ากระแสดังกล่าวจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในอียิปต์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว	นักศึกษาไทยมุสลิมมากนัก
<u>Objective Setting</u> คือ การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic) หรือการดำเนินงาน (Operations) ที่เกี่ยวกับการดูแลสวัสดิภาพนักศึกษาไทยมุสลิม	ในช่วงแรกยังไม่มีกำหนดเป็นพิเศษ เนื่องจากมุ่งเน้นการติดตามพัฒนาการภายในอียิปต์เป็นสำคัญ แต่ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของนักศึกษาไทยมุสลิมโดยตรง
<u>Event Identification</u> ได้แก่ การวิเคราะห์สาเหตุของเหตุการณ์ความรุนแรงและแนวโน้มของเหตุการณ์	- ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ทางการเมืองในอียิปต์เป็นลำดับแรก โดยในช่วงแรกยังไม่เห็นถึงแนวโน้มว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะพัฒนาไปสู่ความรุนแรงครั้งใหญ่และส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของนักศึกษาไทยมุสลิม จนต้องมีการอพยพในเวลาต่อมา - เมื่อเหตุการณ์พัฒนาไปสู่ความรุนแรงมากและอาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ จึงเริ่มมีการหารือและประสานกับกระทรวงการต่างประเทศไทยเพื่อเตรียมรับสถานการณ์
<u>Risk Assessment</u> ในช่วงแรกที่เกิดเหตุการณ์ประเมินว่าเหตุการณ์จะมีความรุนแรงแต่น่าจะจำกัดเฉพาะบางพื้นที่	- ติดตามพัฒนาการความรุนแรง โดยยังไม่มีเตรียมการอพยพเนื่องจากประเมินว่าฝ่ายรัฐบาลอียิปต์น่าจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้และสถานการณ์ไม่น่าจะรุนแรงลุกลามถึงขั้นต้องอพยพ - มีการพูดคุยหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับเจ้าหน้าที่กับสถานเอกอัครราชทูตอาเซียนในกรุงไคโรเพื่อประกอบการประเมินสถานการณ์ - เมื่อเหตุการณ์มีแนวโน้มรุนแรงมาก (ช่วงประมาณตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม 2554) ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของคนไทยในและนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ จึงได้เรียนเสนอข้อมูลและความเห็นให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาเตรียมรับสถานการณ์และต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้มีคำสั่งให้ทำการอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ ซึ่งได้ดำเนินการอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมระหว่างวันที่ 1-11 กุมภาพันธ์ 2554 รวมทั้งสิ้น 2,308 คน
<u>Risk Response</u>	โดยที่ความรุนแรงในอียิปต์เป็นความเสี่ยงที่ฝ่ายไทยไม่อาจควบคุมได้และมีพัฒนาการความรุนแรงขยายวงกว้าง

กรอบปัจจัยความเสี่ยง	การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตฯ
	มากขึ้นจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงความเสี่ยงได้ (avoidance) และต้องใช้ในการควบคุมความสูญเสียแทน (reduction) โดยให้ความสำคัญกับ “การควบคุมขนาดของความสูญเสีย” และ “การป้องกันการเกิดความสูญเสีย” โดยขอให้สมาคมนักเรียนไทยฯ เป็นผู้ประสานติดต่อสอบถามความเป็นอยู่ของนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นระยะอย่างใกล้ชิด และเมื่อได้รับคำสั่งให้ดำเนินการอพยพ ก็ต้องดำเนินการอย่างเร่งรีบโดยประสานงานกับสมาคมนักเรียนไทยฯ อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ทั้งเรื่องฐานข้อมูลนักศึกษา การกำหนดจุดรวมพล การเดินทางไปสนามบินและการประสานการขึ้นเครื่องบินเที่ยวพิเศษของการบินไทย
<u>Control Activities</u>	ติดตามสอบถามความปลอดภัยและสวัสดิภาพของนักศึกษาไทยมุสลิมนับตั้งแต่เหตุการณ์เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นจนถึงการประสานขึ้นเครื่องบินอพยพกลับประเทศไทย ซึ่งสามารถควบคุมให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
<u>Monitoring</u>	ติดตามและมองภาพรวมของเหตุการณ์ โดยเฉพาะเมื่อต้องมีการอพยพ แม้อาจจะประสบปัญหาเรื่องฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมที่ยังไม่ปรับปรุงให้ทันสมัยและการวางแผนอพยพล่วงหน้า แต่ได้มีการติดตามพัฒนาการอย่างใกล้ชิดและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้จนภารกิจสำเร็จลุล่วง

จากข้อมูลข้างต้น จึงอาจสรุปปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อการดูแลอพยพนักศึกษาไทยมุสลิมในครั้งนี้ได้ ดังนี้

1) การประเมินความเสี่ยง ที่อาจจะไม่ตรงกับความเสี่ยงในช่วงแรกทำให้ขาดการวางแผนเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอพยพและต้องเร่งรีบดำเนินการเมื่อต้องดำเนินการอพยพในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลานั้น ไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อนว่ากระแส Arab Spring ในอียิปต์จะมีความรุนแรงมากจนถึงต้องมีการอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์ แต่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรก็สามารถประเมินความเสี่ยงและตอบสนองความเสี่ยงได้อย่างรวดเร็วในเวลาต่อมาและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีภายใต้ปัจจัยความเสี่ยงในขณะนั้นจนภารกิจสำเร็จลุล่วง สนองตอบผลประโยชน์ของชาติในการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยของคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ได้

2) ฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิม ที่แม้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรจะมีอยู่ แต่ก็ไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความจริง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้อีก่อนนักศึกษาไทยมุสลิมจำเป็นต้องมาติดต่อขอรับใบรับรองเมื่อเดินทางถึงอียิปต์เพื่อใช้ในการสมัครเรียนต่อ ทำให้

ข้อมูลอาจไม่ตรงกับความจริงมากนัก โดยเฉพาะสถานที่พักอาศัยและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ หรือรายชื่อและหมายเลขติดต่อของบุคคลในครอบครัวของนักศึกษาที่อยู่ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม โดยที่สถานเอกอัครราชทูตฯ มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นใกล้ชิดกับสมาคมนักเรียนไทยฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางประสานงานของนักศึกษาไทยมุสลิมทำให้เมื่อต้องดำเนินการอพยพสถานเอกอัครราชทูตฯ จึงสามารถติดต่อประสานงานกับนักศึกษาไทยมุสลิมได้อย่างรวดเร็ว

3.2.2 การอพยพนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์จากเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองภายในอียิปต์อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์ (2556)

รัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศมีความจำเป็นต้องอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์เป็นครั้งที่ 2 จากเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองภายในอียิปต์สมัยอดีตรัฐบาลาธิบดี Mohamed Morsi โดยนายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว ปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้แถลงต่อสื่อมวลชนที่กระทรวงการต่างประเทศเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2556 ว่า²⁸ (1) กระทรวงการต่างประเทศและสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ได้ติดตามสถานการณ์ความไม่สงบในอียิปต์อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะหลังจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2556 ซึ่งมีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทางการอียิปต์กับกลุ่มผู้สนับสนุนอดีตรัฐบาลาธิบดี Mohamed Morsi ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก (2) การประชุมฯ ในวันนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหารือการเตรียมความพร้อมในการอพยพคนไทยหากมีความจำเป็น ในขณะนี้สถานการณ์อยู่ในระดับที่ 3 กล่าวคือ เกิดความไม่สงบ และอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของคนไทยในอียิปต์ แต่ยังไม่ถึงขั้นวิกฤตที่จะต้องอพยพคนไทย (3) สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร โดยเอกอัครราชทูต จะเป็นผู้ประเมินสถานการณ์และความจำเป็นที่จะต้องอพยพคนไทย และโดยที่สถานการณ์ยังน่าเป็นห่วงและสามารถเข้าสู่วิกฤตได้ จึงขอแนะนำให้คนไทยที่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในอียิปต์พิจารณาเดินทางออกโดยสายการบินพาณิชย์ในขณะที่ยังทำได้ (4) ที่ประชุมได้หารือเกี่ยวกับวิธีทางเลือกต่าง ๆ ในการอพยพคนไทย เช่น การใช้เครื่องบินพาณิชย์ เครื่องบินเช่าเหมาลำ รวมทั้งเครื่องบินของกองทัพอากาศไทย โดยอาจผ่านนครดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ หรือกรุงอัมมาน จอร์แดน หากไม่สะดวกก็จะมีเที่ยวบินตรงออกจากกรุงไคโร ทั้งนี้ รัฐบาลไทยมีประสบการณ์ในสถานการณ์ที่คล้ายกันจากการอพยพคนไทยในอียิปต์และลิเบียเมื่อปี 2554 ซึ่งต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้มีคำสั่งให้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรดำเนินการอพยพคนไทยและนักศึกษาไทยมุสลิมออกจากอียิปต์ในวันที่ 19–21 สิงหาคม 2556 รวม 900 คน โดยส่วนหนึ่งใช้สายการบินอียิปต์แอร์บินตรงกลับประเทศไทยและส่วนที่เหลือใช้สายการบินต่าง ๆ ออกจากกรุงไคโรไปนครดูไบของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ก่อนที่จะโดยสารเครื่องบินของไทยกลับประเทศไทย โดยการอพยพครั้งนี้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรสามารถดำเนินการได้รวดเร็วมากขึ้นเนื่องจากมีประสบการณ์จากเมื่อครั้งอพยพในปี 2554²⁹

การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในครั้งนี้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและประสบกับปัญหาอุปสรรคน้อยกว่าการอพยพครั้งแรกในปี 2554 เนื่องจาก (1) ลักษณะของเหตุการณ์ใกล้เคียงกับเหตุการณ์เมื่อปี 2554 ซึ่งผ่านมาเพียงไม่นานทำให้สามารถ

²⁸ <https://www.facebook.com/ThaiMFA/videos/624906267549385/?fallback=1>

²⁹ ข้อมูลสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร

ประเมินความเสี่ยงได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วมากขึ้น (2) รูปแบบการดำเนินการดูแลอพยพนักศึกษาไทยมุสลิมใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในปี 2554 ทำให้สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถคาดเดาถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการดำเนินการได้ ทำให้ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนได้ อาทิ ประสานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสายการบินเมื่อประเมินว่าเหตุการณ์มีแนวโน้มรุนแรงจนอาจต้องมีการอพยพ แจ้งข้อมูลกับนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นระยะ จัดเตรียมยานพาหนะขนส่งและการประสานงานที่สนามบิน เป็นต้น (3) นักศึกษาไทยมุสลิมมีความเข้าใจกับเหตุการณ์และขั้นตอนการรับความช่วยเหลือดูแลอพยพมากขึ้น โดยนักศึกษาไทยมุสลิมที่อพยพกลับประเทศไทยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกันกับนักศึกษาไทยมุสลิมที่เคยได้รับการดูแลช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโรมาแล้วเมื่อปี 2554 ทำให้เข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเข้าใจขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูตฯ มากขึ้น ส่งผลให้มีความตระหนกหวาดกลัวลดน้อยลง ติดตามข่าวสารจากสถานเอกอัครราชทูตฯ และปฏิบัติตัวได้อย่างรวดเร็วเมื่อได้รับแจ้งจากสถานเอกอัครราชทูตฯ ทำให้การอพยพครั้งนี้รวดเร็วและราบรื่นมากกว่าการดำเนินการในปี 2554

อย่างไรก็ดี แม้ว่าฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโรมาจะได้รับการปรับปรุงขึ้นในระดับหนึ่งแต่ยังเป็นการบันทึกตามข้อมูลที่นักศึกษาให้เมื่อมาขอรับใบรับรองเช่นเดิม ทำให้ยังขาดความแม่นยำโดยเฉพาะรายละเอียดสถานที่พักอาศัยที่นักศึกษาไทยมุสลิมอาจจะไม่ได้พำนักอยู่ตามสถานที่ที่เคยให้ข้อมูลแก่สถานเอกอัครราชทูตฯ ไว้ ทำให้การกำหนดจุดรวมพลและขนส่งทางยานพาหนะต้องดำเนินการผ่านสมาคมนักเรียนไทยฯ ซึ่งเข้าถึงข้อมูลปัจจุบันของนักศึกษาไทยมุสลิมได้มากกว่าเนื่องจากเป็นศูนย์รวมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ ทำให้ติดต่อแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่นักศึกษาได้อย่างรวดเร็ว

3.4 นโยบาย เป้าหมายและการดำเนินการการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร

นายณดล เทพพิทักษ์ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร (เมษายน 2549–เมษายน 2553) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ไว้ว่า นักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์แบ่งได้ 4 กลุ่มใหญ่ คือ (1) กลุ่มที่ต้องการศึกษาศาสนาอิสลามเพื่อความเป็นมุสลิมที่ดี (2) กลุ่มที่ผู้ปกครองส่งไปเรียนเพื่อให้พ้นจากสิ่งชั่วร้ายในประเทศไทย หรือเพื่อ “ตัดนิสัย” (3) กลุ่มที่ไม่สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาในประเทศไทย และ (4) กลุ่มที่หวาดกลัวว่าจะได้รับความไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับกลุ่มแรก แต่หน่วยงานด้านความมั่นคงมักเหมารวมว่านักศึกษาไทยมุสลิมที่ไปศึกษาด้านศาสนา โดยเฉพาะกลุ่มที่มาจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพวกหัวรุนแรงและมีพฤติกรรมที่ต้องจับตามอง ซึ่งช่องว่างทางทัศนคตินี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความพยายามในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และการแก้ไขปัญหาของนักศึกษาไทยมุสลิมแบบเหมารวม ดังนั้น หน่วยงานของรัฐและสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโรจะต้องไม่มองนักศึกษาไทยมุสลิมแบบเหมารวม การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาไทยมุสลิมจะต้องยึดหลักปรัชญาการทำงานพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วยการ “เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา” เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสำเร็จลุล่วงและมีผลยั่งยืน

การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโรจึงมุ่งเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาไทยมุสลิมโดยผ่านการสนับสนุนกิจกรรมโครงการของสมาคมนักเรียนไทยในกรุงโคโร ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยสิ่งเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในช่วงนั้น คือ การสร้างความไว้วางใจต่อรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐให้เกิดขึ้นในหมู่นักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ โดยเฉพาะการแสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลว่ามีได้ทอดทิ้ง แต่มีความห่วงใยนักศึกษาไทยมุสลิมเช่นเดียวกับนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งสะท้อนได้จากโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามเป้าประสงค์ 3 ประการ³⁰ คือ

1) โครงการและกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมของความเป็นพลเมืองไทยและการเป็นตัวแทนของประเทศไทยที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ อาทิ การจัดงานจุดเทียนชัยถวายพระพร 5 ธันวาคมหาราช การจัดงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ การจัดตั้ง Thai Corner ที่สมาคมนักเรียนไทยฯ การแข่งขันฟุตบอลไทยแลนด์คัพ การแข่งขันกีฬาระหว่างนักศึกษาประเทศอาเซียน การจัดงานรับปริญญาแก่นักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร การนำนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าร่วมแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยในงานต่าง ๆ ที่จัดโดยฝ่ายอียิปต์และสมาคมประเทศต่าง ๆ การบริจาคเงิน 1 ล้านบาทเพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร เป็นต้น

2) โครงการและกิจกรรมเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร และภาครัฐโดยรวม อาทิ การให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาไทยมุสลิมในการขอต่ออายุการตรวจลงตราและขยายเวลาการพำนักในอียิปต์ การขอทุนการศึกษาจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ของอียิปต์เช่น ทุนการศึกษาระดับอนุปริญญาในสาขาการท่องเที่ยว การโรงแรม การศึกษาและคอมพิวเตอร์จากมหาวิทยาลัย 6th October ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนชั้นนำของอียิปต์ให้แก่ นักศึกษาไทยมุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยอัล อัสฮัรปีละ 10 ทุน โครงการนำแพทย์และทันตแพทย์ไปให้บริการแก่นักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ การอบรมพิเศษทางรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การพัฒนาทักษะด้านธุรกิจการค้า โดยร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโคโร การจัดให้นักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาดูงานองค์การและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของอียิปต์ การสัมมนาวิชาการ การสัมมนาสำหรับนักศึกษามุสลิมสตรี การแนะแนวและงานรับน้องใหม่ การตีหนังสือก่อนสอบแก่นักศึกษารุ่นน้อง เป็นต้น

3) โครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของสมาคมนักเรียนไทยในกรุงโคโรในพระบรมราชูปถัมภ์ให้มีบทบาทและสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์อย่างแท้จริงและเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างนักศึกษาไทยมุสลิมกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร อาทิ การสนับสนุนค่าเช่าที่ทำการสมาคมนักเรียนไทยฯ การจัดซื้ออุปกรณ์การทำงานและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้แก่สมาคมนักเรียนไทยฯ การจัดซื้อหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยให้ห้องสมุดของสมาคมนักเรียนไทยฯ การสนับสนุนงบประมาณการจัดทำ “โคโรสาร” ประจำปี การอบรมให้

³⁰ พรพรรณ บัวเกิด, ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ : ศึกษากรณีการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร, (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 2, 2553).

ความรู้ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสถานเอกอัครราชทูตฯ แก่คณะกรรมการสมาคมนักเรียนไทยฯ เมื่อเข้ารับหน้าที่ใหม่ เป็นต้น

นายพิรศิกย์ จันทวรินทร์ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร (พฤศจิกายน 2556–กันยายน 2559) ให้สัมภาษณ์³¹ ถึงจุดมุ่งหมายที่ครอบครัวนิยมส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาต่อด้านศาสนาอิสลามที่มหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์รของอียิปต์ว่าการที่ครอบครัวส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อที่อียิปต์มีเป้าหมายเพื่อ (1) ให้ลูกหลานได้รับการขัดเกลาให้เป็นคนดีตามหลักศาสนาอิสลามเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายทางวิชาชีพเป็นเรื่องรอง อาทิ มีเป้าหมายเพื่อให้กลับมาเป็นครูหรือโต๊ะอิหม่าม³² (2) ได้ประโยชน์ด้านสถานะทางสังคมว่าได้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์รในอียิปต์ ซึ่งจะได้รับการยอมรับยกย่องทางสังคม จึงเป็นทั้งค่านิยมและความเชื่อทางศาสนา (3) สำหรับกลุ่มที่มีความประพฤติดูไม่ดีหรือมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองนั้น ไม่สามารถระบุได้แน่ชัด อาจจะอนุมานได้เพียงว่าคงมีสิ่งจูงใจในเรื่องเหล่านี้อยู่ด้วยบ้าง สำหรับนโยบายหลักของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์นั้น ได้แก่ การให้ความอบอุ่นดูแลสวัสดิภาพความเป็นอยู่ การส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ การสร้างความไว้วางใจกับภาครัฐ การส่งเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและการส่งเสริมอิสลามสายกลาง

3.5 ข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องจากนักศึกษาไทยมุสลิมในกรุงไคโรและการดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร³³

นักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ได้เสนอข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องผ่านสมาคมนักเรียนไทยฯ ให้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรและทางการไทยพิจารณาเมื่อเดือนสิงหาคม 2559 ดังนี้

1) ส่งเสริมการเรียนภาษาอาหรับ โดยเฉพาะการจัดตั้งสถาบันภาษาตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์ร ในประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาไทยเกือบทั้งหมดต้องเข้าเรียนเพื่อปรับทักษะด้านภาษาก่อนนำประกาศนียบัตรการสำเร็จหลักสูตรด้านภาษาดังกล่าวไปสมัครเรียนกับทางมหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์ร ซึ่งเรื่องนี้สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้เสนอให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาโดยเสนอจัดตั้งศูนย์สอนภาษาอาหรับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทยช่วยประสานงานกับฝ่ายอียิปต์อีกทางหนึ่ง ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณารายละเอียดรูปแบบ สถานที่และขั้นตอนดำเนินการที่เหมาะสมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยและฝ่ายอียิปต์

2) นำคณะอาจารย์สอนภาษาอาหรับจากมหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์ร ไปทำการทดสอบภาษาที่ประเทศไทยให้กับนักศึกษาไทยมุสลิม เพื่อลดระยะเวลาการเรียนปรับภาษาในอียิปต์และเพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์ร โดยเรื่องนี้สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยอัล อัสฮ์รพิจารณาถึงความเป็นไปได้แล้ว ซึ่งฝ่ายอียิปต์ยินดีที่จะร่วมมือหากฝ่ายไทยมี

³¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2560

³² น. ผู้อาวุโสที่เป็นผู้นำในพิธีทางศาสนาอิสลาม และมักเป็นหัวหน้าชุมชนด้วย. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.

³³ รวบรวมจากการสอบถามความเห็นนักศึกษาไทยมุสลิมโดยสมาคมนักเรียนไทยฯ ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรเมื่อสิงหาคม 2559

ความพร้อม อย่างไรก็ตามนี้ทักษะด้านภาษาอาหรับของนักศึกษาไทยมุสลิมส่วนใหญ่ยังขาดพื้นฐานที่เพียงพอและการจัดส่งคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยฯ ไปทดสอบภาษาที่ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง จึงต้องประเมินความคุ้มค่าก่อน และเห็นว่าน่าจะดำเนินการต่อจากการจัดตั้งสถาบันสอนภาษาอาหรับในประเทศไทยสำเร็จแล้ว

3) เทียบวุฒิการศึกษาสายสามัญของไทยกับวุฒิการศึกษาสายสามัญของอียิปต์เพื่อให้ นักศึกษาไทยสามารถเข้าศึกษาในสาขาสายสามัญและสายวิทยาศาสตร์นอกเหนือจากสาขาศาสนา และภาษาอาหรับ เป็นเรื่องที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ผลักดันมาอย่างต่อเนื่อง โดยประสานขอให้ กระทรวงศึกษาธิการของไทยพิจารณาและผลักดันในทุกโอกาสที่มีคณะผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ เยือนอียิปต์ อย่างไรก็ตามนี้ โดยที่การเทียบวุฒิกับฝ่ายอียิปต์ ฝ่ายไทยจำเป็นต้องแปลหลักสูตรและ หนังสือเรียนทั้งหมดเป็นภาษาอาหรับเสนอให้ฝ่ายอียิปต์ประกอบการพิจารณา อีกทั้งหลักสูตรของไทย และอียิปต์ก็มีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องตกลงมาตรฐานหลักสูตรที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับได้เพื่อใช้ในการเทียบวุฒิ ซึ่งทั้งสองฝ่ายกำลังดำเนินการอยู่

4) ก่อสร้างหอพักนักศึกษามุสลิมไทยที่เป็นสตรีในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับแจ้งจากมหาวิทยาลัยฯ ถึงข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่จะใช้สร้างหอพัก จึงต้อง พิจารณาทางเลือกอื่นที่เหมาะสมแทน

5) จัดซื้อสถานที่ทำการสมาคมนักเรียนไทยฯ ถาวร สถานเอกอัครราชทูตฯ กำลังพิจารณา ความเหมาะสมของข้อเสนอนี้

6) แก้ไขปัญหาการตรวจลงตราของสถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทย เนื่องจากทางการอียิปต์มีความเข้มงวดต่อนักศึกษามากยิ่งขึ้น สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ประสานกับ สถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทยและมหาวิทยาลัยฯ อย่างต่อเนื่อง แต่โดยที่อียิปต์ยัง ประสบกับปัญหาความมั่นคง หน่วยงานฝ่ายความมั่นคงของอียิปต์จึงต้องใช้เวลาในการพิจารณา อนุมัติผู้ที่เดินทางไปอียิปต์ก่อนที่สถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทยจะตรวจลงตราได้ โดยที่เรื่องนี้เป็นปัจจัยความมั่นคงและเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนสำหรับฝ่ายอียิปต์ซึ่งเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ ถึงสาเหตุของความล่าช้า อย่างไรก็ตาม สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ขอความร่วมมือฝ่ายอียิปต์ โดยเฉพาะ หน่วยงานด้านความมั่นคงให้ช่วยดำเนินการในเวลาที่เหมาะสมแล้ว

7) ติดตามเร่งรัดกระบวนการที่จะจัดให้นักศึกษาไทยที่ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร เดินทางมาอียิปต์ได้ทันเวลาเปิดภาคการศึกษา เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานของอียิปต์ อาทิ มหาวิทยาลัยฯ ที่เป็นผู้อนุมัติทุนและหน่วยงานด้านความมั่นคงของอียิปต์เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ สถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทยตรวจลงตราได้ ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ติดตาม ประสานกับหน่วยงานของอียิปต์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตลอดมาเพื่อให้ นักศึกษาที่ได้รับทุนเดินทางไปอียิปต์ได้ทันเวลาเปิดภาคเรียนมากที่สุด

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ผู้ศึกษาเห็นได้ว่านโยบาย เป้าหมายและการดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความต่อเนื่องครอบคลุมในทุกมิติและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ปรากฏตามยุทธศาสตร์ย่อยข้อที่ (2) ของยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศที่กำหนดว่า “มุ่งให้การดูแลและเป็นที่พึ่งของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ สร้างความรักความสามัคคีระหว่างหมู่นักศึกษาไทยมุสลิม รวมทั้งสร้างความไว้วางใจเพื่อให้นักศึกษาไทยมุสลิมเป็นพลเมืองไทยและทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ โดยมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก” โดยในส่วนของ การดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring ในอียิปต์นั้น สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรได้นำนโยบายของท่านเอกอัครราชทูตทุกท่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมาปรับใช้ทำให้ในช่วงแรกของการช่วยเหลืออพยพนักศึกษาไทยในปี 2554 อาจจะประสบกับอุปสรรคบ้างเนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด อยู่นอกเหนือการควบคุมของฝ่ายไทยและมีการประเมินความเสี่ยงที่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการต้องอพยพ อีกทั้งฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ที่มีอยู่ในขณะนั้นยังไม่ได้ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย แต่ด้วยนโยบายการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้นักศึกษาไทยมุสลิมเกิดความใกล้ชิดและไว้วางใจ ทำให้เมื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ ต้องเร่งดำเนินการอพยพเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ในเวลาต่อมาก็สามารถดำเนินการได้อย่างเรียบร้อยรวดเร็วจนภารกิจสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

เมื่อพิจารณาถึงข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ที่มีถึงสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรและทางการไทยพิจารณาเมื่อเดือนสิงหาคม 2559 นั้นจะเห็นว่า เป็นข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนภาษาอาหรับ การนำคณะอาจารย์สอนภาษาอาหรับจากมหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร การเทียบวุฒิการศึกษาสายสามัญของไทยกับวุฒิการศึกษาสายสามัญของอียิปต์ การแก้ไขปัญหาการตรวจลงตราของสถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทย และการติดตามเร่งรัดกระบวนการที่จะจัดให้นักศึกษาไทยที่ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร สามารถเดินทางมาอียิปต์ได้ทันเวลาเปิดภาคการศึกษา โดยเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพและความปลอดภัย 2 ประเด็น ได้แก่ การก่อสร้างหอพักนักศึกษามุสลิมไทยที่เป็นสตรีในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร และการจัดซื้อสถานที่ทำการสมาคมนักเรียนไทยฯ ถาวร โดยไม่ได้มีการกล่าวถึงปัญหาบทบาทการดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรทั้งในช่วงเหตุการณ์ปกติและช่วงเหตุการณ์ความรุนแรงจากเหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์ทั้ง 2 ครั้งแต่ประการใด จึงอาจจะอนุมานได้ว่านักศึกษาไทย

มุสลิมในอียิปต์ทั้งหมดจำนวน 3,208 คนที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในการอพยพจากเหตุการณ์ความรุนแรงในอียิปต์ในปี 2554 (จำนวน 2,308 คน) และปี 2556 (จำนวน 900 คน) เห็นว่าบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในช่วงเวลาความรุนแรง ทั้ง 2 ดังกล่าวและจนถึงปัจจุบันไม่ได้มีปัญหาหรือมีข้อที่นักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ห่วงกังวลเป็นพิเศษ แต่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามากกว่า

4.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาเห็นว่า การดูแลสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรในช่วงเปลี่ยนผ่าน Arab Spring จนถึงช่วงหลังการเปลี่ยนผ่าน (2556–2560) เป็นการดูแลภายใต้ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นคงในอียิปต์ภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติที่ต้องพิทักษ์ดูแลสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าของไทยในอียิปต์ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการดำเนินการทั้งด้านนโยบายและการดำเนินการที่เหมาะสมต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ จะเป็นการช่วยลดปัจจัยความเสี่ยงภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติพร้อมกับสร้างความเชื่อมั่นในความจริงจังและเอาใจใส่ที่ภาครัฐมีต่อนักศึกษาด้วย จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ศึกษาซึ่งเคยปฏิบัติหน้าที่ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรเห็นว่าในภาพรวมเชิงนโยบาย สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรควรสานต่อแนวนโยบายที่เอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรทุกท่านได้วางแนวทางไว้เนื่องจากมีความครอบคลุมในทุกมิติทั้งในด้านการดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัย การสนับสนุนการศึกษา การเสริมสร้างศักยภาพและทักษะ การสนับสนุนด้านกีฬา และสนันทนาการ และการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ และสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ปรากฏใน “ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ” อีกด้วย แต่การให้ความสำคัญกับด้านใดมากน้อยเป็นพิเศษนั้น ต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ความเหมาะสมและความต้องการของนักศึกษาในแต่ละช่วงเวลามาประกอบการพิจารณา ซึ่งที่ผ่านมาสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรสามารถสนองตอบนโยบายของรัฐบาลตามปัจจัยความเสี่ยงของแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี โดยในช่วงสถานการณ์ปกติก็ให้การดูแลสนับสนุนในด้านการศึกษา การส่งเสริมศักยภาพและทักษะ การสนับสนุนด้านกีฬาและสนันทนาการ และการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้ละเลยประเด็นด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยซึ่งเป็นประเด็นที่ดำเนินการได้ทุกช่วงเวลา

ในด้านงบประมาณสนับสนุน ผู้ศึกษาเห็นว่า “งบประมาณไทยต่อโลกมุสลิม” ที่กระทรวงการต่างประเทศจัดสรรให้สถานเอกอัครราชทูตต่าง ๆ ที่มีนักศึกษาไทยมุสลิมศึกษาอยู่เป็นประจำทุกปีเป็นนโยบายที่เหมาะสมและสมควรสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญให้แก่สถานเอกอัครราชทูตต่าง ๆ ดูแลสนับสนุนนักศึกษาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งสวัสดิภาพความปลอดภัย

สำหรับข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องของนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ที่ได้เสนอไว้นั้น สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโรได้ผลักดันและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลายเรื่องสถานเอกอัครราชทูตฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยได้เริ่มดำเนินการไปแล้วบางส่วนและจะ

ผลักดันให้สำเร็จลุล่วงต่อไป อาทิ จัดตั้งสถาบันสอนภาษาอาหรับ ปรับเทียบวุฒิการศึกษา แก้ไขปัญหาการตรวจลงตราของสถานเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศไทยและติดตามเร่งรัดกระบวนการที่จะจัดให้นักศึกษาไทยที่ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร เดินทางมาอียิปต์ได้ทันเวลาเปิดภาคการศึกษา เป็นต้น ส่วนเรื่องสร้างหอพักนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นสตรีและจัดซื้อที่ทำการสมาคมนักเรียนไทยฯ เป็นการถาวรนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าการเช่าตึกที่มีขนาดและในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นทั้งหอพักและที่ทำการสมาคมฯ จะมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจาก (1) ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อสร้างตึกหอพักให้เพียงพอต่อนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นสตรีที่มีอยู่ประมาณ 1,000 คนและมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต (2) ต้องใช้บุคลากรและงบประมาณจำนวนมากและต้องใช้ต่อเนื่องทุกปีเพื่อบริหารจัดการดูแลตึกและดูแลนักศึกษาที่พักในหอพักที่สร้างขึ้น ขณะที่หากเช่าตึกอาคาร เจ้าของที่ให้เช่าจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลสภาพตึกอาคาร (3) คล่องตัวที่จะหาเช่าตึกอาคารใหม่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ขณะที่การสร้างตึกอาคารถาวรจะทำให้ย้ายหาที่ใหม่ที่เหมาะสมกว่าในช่วงเวลานั้น ๆ ทำได้ยากเพราะเป็นสินทรัพย์ถาวรของรัฐบาลไทย มีกระบวนการและขั้นตอนที่จะขายหรือปล่อยเช่าที่ใช้เวลานาน ขณะที่การเช่ามีความคล่องตัวในการหาเช่าตึกอาคารใหม่ที่มีขนาด สภาพและในพื้นที่ที่เหมาะสมตามแต่ละช่วงเวลาได้มากกว่า

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

พิจารณาดำเนินการใน 5 มิติ คือ ดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัย สนับสนุนการศึกษา เสริมสร้างศักยภาพและทักษะ สนับสนุนด้านกีฬาและสันทนาการ และส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงภาวะปกติและเมื่อเกิดเหตุรุนแรงและวิกฤติ ดังนี้

4.2.2.1 การดำเนินการในช่วงภาวะปกติ

มิติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
ดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัย	1. ทำฐานข้อมูลนักศึกษา ประกอบด้วยรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคล หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ รายละเอียดการติดต่อครอบครัวที่ประเทศไทย โดยประชาสัมพันธ์ในกลุ่มนักศึกษาว่าเป็นประโยชน์แก่ตัวนักศึกษาที่ภาครัฐจะดูแลได้สะดวกและรวดเร็ว และผู้ที่มาลงทะเบียนฐานข้อมูลจะได้รับสิทธิลำดับแรก (priority) กรณีที่ต้องอพยพ 2. แจ้งข่าวสาร แจ้งเตือน ให้คำแนะนำเรื่องสถานการณ์ความมั่นคง ความปลอดภัยเมื่อเริ่มเกิดเหตุรุนแรง โดยเน้นให้หลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง บริเวณที่มีการชุมนุม สถานที่ที่มีการปราบปราม ไม่ออกนอกเคหสถานในยามวิกาล แนะนำให้เดินทางเป็นกลุ่มเพื่อดูแลช่วยเหลือกันและกันและไม่ให้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 3. จัดวางเครือข่ายกับนักศึกษาเพื่อประสานข้อมูลกับสถานเอกอัครราชทูตฯ

มิติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
	4. ทำความคุ้นเคยกับสถานีดำรงวณในพื้นที่ที่มีนักศึกษาไทยพักอาศัยอยู่และประสานขอความร่วมมือในการดูแลนักศึกษาไทยและขอให้ประสานสถานเอกอัครราชทูตฯ โดยใกล้ชิดและทันทั่วทั้งที่หากเกิดเหตุเกี่ยวกับนักศึกษา 5. ประสานกับฝ่ายความมั่นคงและหน่วยข่าวกรองของอียิปต์เกี่ยวกับสถานการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 6. ประสานกับกระทรวงการต่างประเทศอียิปต์โดยเฉพาะแผนกกกงสุลที่ดูแลชาวต่างชาติและนักศึกษาต่างชาติ 7. ประสานเรื่องมาตรการที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยกับมหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร โดยเฉพาะผู้บริหารฝ่ายนักศึกษาต่างชาติ 8. แลกเปลี่ยนข้อมูลสถานการณ์ความมั่นคงในอียิปต์และเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษา กับสถานเอกอัครราชทูตต่าง ๆ ในกรุงไคโร โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างกันในกรณีที่เกิดเหตุวิกฤต 9. ประสานกับสมาคมนักเรียนไทยและชมรมภูมิภาคของนักศึกษาเพื่อช่วยสื่อสารไปยังกลุ่มนักศึกษาให้ทราบถึงสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยและการดูแลตัวเองเบื้องต้นที่เหมาะสม 10. ปรับปรุงแผนอพยพและฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้ทันสมัยเพื่อให้พร้อมใช้ได้จริงเมื่อเกิดภาวะวิกฤต อาทิ ฐานข้อมูลนักศึกษาผู้ติดต่อ/ผู้ประสานงานในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของอียิปต์ (เช่น ฝ่ายความมั่นคง สนามบิน กระทรวงการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยอัล อัสฮัร) สำรวจเส้นทาง/จุดนัดหมาย/จุดรวมพล เป็นต้น
สนับสนุนการศึกษา	1. ติดตามเรื่องทุนการศึกษาประจำปีการอบรมเตรียมความพร้อมในไทย ประสานการเดินทาง การรับที่สนามบิน จัดหาที่พักโดยชมรมต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นในการปรับตัวสนับสนุนกิจกรรมรับน้อง 2. สนับสนุนด้านการตรวจลงตรา กับหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองอียิปต์ การออกเอกสารรับรองเพื่อใช้ในการสมัครเรียนต่อที่มหาวิทยาลัย แก้ไขปัญหาเรื่องการยื่นคำร้องขอขยายการพำนักอยู่ในอียิปต์ แก้ไขปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

มิติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
	เมือง เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย จัดเจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ไปรวบรวมและอำนวยความสะดวกการยื่นคำร้อง 3. ประสานกับสถาบันภาษาเรื่องการลดค่าธรรมเนียม ตลอดจนการบริจาคเงินของรัฐบาลไทยปีละ 1 ล้านบาท 4. หาผู้ทางจัดค่ายฝึกภาษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาสำหรับของนักเรียนที่จะมาศึกษาต่อในอียิปต์ โดยเฉพาะทักษะการฟังและพูด เพื่อช่วยลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเรียนปรับภาษาในอียิปต์หาช่องทางให้นักศึกษาได้เข้าศึกษาในสายวิทยาศาสตร์ โดยการแก้ไขปัญหาเรื่องการเทียบวุฒิระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการขอรับทุนการศึกษา 5. แนะนำให้นักศึกษาเรียนด้านศาสนาเพิ่มเติมกับสถานที่เรียนที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของทางการอียิปต์ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง 6. ประสานแก้ไขปัญหาเรื่องการรับรองวุฒิเพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาสามารถศึกษาต่อหรือเข้าทำงานได้ ทั้งสายศาสนาและสายวิทยาศาสตร์ 7. สนับสนุนให้นักศึกษาเข้ารับการอบรมเรื่องการตีความและชี้ขาดทางศาสนาเพื่อนำหลักการอิสลามที่ถูกต้องไปใช้และเผยแพร่ต่อ
เสริมสร้างศักยภาพและทักษะ	1. สนับสนุนการจัดอบรมเสริมทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การพูด การเป็นผู้นำ ความรู้ทางรัฐศาสตร์ 2. เชิญบุคลากรไทยมุสลิมที่เป็นผู้บริหาร/ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพไปบรรยายให้ความรู้ สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นศักยภาพและทักษะการพัฒนาตนเอง 3. จัดโครงการกระตุ้นความคิดและการฝึกทักษะทางวิชาการ เช่น ประกวดเรียงความ จัดได้ว่าที่ 4. ส่งเสริมกิจกรรมและการแสดงออกของนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นสตรีเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรมนุษย์ 5. สนับสนุนการจัดทำวารสาร "โคโรसार" เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน การแสดงความคิดเห็น 6. สนับสนุนการจัดตั้งชมรมทางวิชาการ เช่นชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมคอมพิวเตอร์ 7. สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างสำนึกส่วนรวม เช่นการร่วมกันทำความสะอาดคณะมหาวิทยาลัย

มิติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
	8. สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญเช่น การเลี้ยงละศีลอด 9. จัดอบรมความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติม อาทิ การเป็นผู้ประกอบการ ทักษะวิชาชีพ 10. สนับสนุนการเสริมสร้างทางวัฒนธรรม เช่น การฝึกสอน การแสดง การสนับสนุนเครื่องดนตรี
สนับสนุนด้านกีฬาและนันทนาการ	1. สนับสนุนการแข่งขันกีฬามินิฮอกเกอร์เป็นประจำทุกปี 2. สนับสนุนการแข่งขันกีฬาสี่ 3. สนับสนุนการแข่งขันกีฬากับนักศึกษาอาเซียน 4. สนับสนุนทางอ้อมให้กับการขายอาหารเพื่อหารายได้ของชมรมต่าง ๆ 5. สนับสนุนการจัดทัศนศึกษาไปยังสถานที่ทางศาสนา สถานที่ทางประวัติศาสตร์และแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของอียิปต์เพื่อเพิ่มประสบการณ์และโลกทัศน์
ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์	1. จัดฝึกอบรมด้านการบริหารและการคลังแก่กรรมการสภามานักเรียนฯ เป็นประจำทุกปี 2. สนับสนุนกิจกรรมสร้างความสามัคคีของสภามานักเรียนฯ 3. ส่งเสริมการติดต่อและการจัดกิจกรรมร่วมของสภามานักเรียนฯ อาเซียน 4. สนับสนุนค่าเช่าที่ทำการสภามานักเรียนฯ 5. ให้สภามานักเรียนฯ เข้าร่วมกิจกรรมงานวันชาติและกิจกรรมส่งเสริมสถาบันชาติ

4.2.2.2 การดำเนินการเมื่อเกิดเหตุรุนแรงและวิกฤต

มิติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
เมื่อเริ่มเกิดเหตุความรุนแรง	1. แจ้งข่าวสาร แจ้งเตือน ให้คำแนะนำเรื่องสถานการณ์ความมั่นคง ความปลอดภัยโดยเน้นให้หลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง บริเวณที่มีการชุมนุม สถานที่ที่มีการปราบปราม ไม่ออกนอกเคหะสถาน ในยามวิกาล แนะนำให้เดินทางเป็นกลุ่มเพื่อดูแลช่วยเหลือกัน และกันและไม่ให้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 2. ใช้เครือข่ายข่าวสารกับนักศึกษาแจ้งเหตุในพื้นที่ให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ทราบอย่างทันทั่วถึงและดำเนินการป้องกันและแก้ไขต่าง ๆ ตามคำแนะนำของสถานเอกอัครราชทูตฯ

มิติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
	3. เตรียมฐานข้อมูลนักศึกษาและแผนอพยพให้ใช้ได้ทันทั่วทั้งกรณีเกิดวิกฤตและอาจต้องอพยพ 4. ประสานกับสถานเอกอัครราชทูตกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีคนชาติของตนศึกษาอยู่ในอียิปต์³⁴ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและศึกษามาตรการดำเนินการที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนดำเนินการร่วมกันต่อมหาวิทยาลัย ฝ่ายความมั่นคง กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยของนักศึกษา
เมื่อพัฒนาการไปสู่ภาวะวิกฤตจนต้องอพยพ	1. จัดเวรยามหรือหน่วยระวังป้องกันในช่วงที่สถานการณ์ล่อแหลม 2. ลำดับความสำคัญกับการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นสตรี และนักศึกษาที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง 3. จัดเตรียมความพร้อมของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือนักศึกษาและเตรียมการอพยพเมื่อจำเป็น ทั้งในด้านกำลังคน ยานพาหนะ งบประมาณ แผนงาน เอกสารเดินทาง เอกสารจำเป็นอื่น ๆ การกำหนดจุดนัดพบ จุดรับ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของอียิปต์และไทย รวมทั้งประสานความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูตอื่นที่อาจมีการอพยพนักศึกษาของตนในช่วงเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อร่วมมือช่วยเหลือการอพยพนักศึกษาไทยมีความสะดวกราบรื่นมากยิ่งขึ้น 4. เตรียมแผนรองรับหากเกิดวิกฤตการณ์เรื่องอาหาร การธนาคาร เช่น สำรองอาหาร เงินสด 5. ประสานข้อมูลกับสถานเอกอัครราชทูตอื่นในกรุงไคโร โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อช่วยเหลือกันในภาวะวิกฤตและอพยพ 6. ประสานกับส่วนกลางในกรุงเทพฯ ในการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ รวมทั้งในการอพยพนักศึกษาออกจากอียิปต์ การรับที่สนามบินสุวรรณภูมิ และในการนำกลับมาศึกษาต่อเมื่อสถานการณ์สงบและปลอดภัยแล้ว 7. ประสานกับหน่วยงานความมั่นคงของไทยอาทิ สำนักข่าวกรอง

³⁴ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซียและบรูไน โดยมาเลเซียมีนักศึกษามากที่สุด คือ ประมาณ 11,000 คน อินโดนีเซียประมาณ 4,000 คนและบรูไนประมาณ 300 คน โดยเกือบทั้งหมดศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยอัล อัซฮัรเช่นเดียวกับนักศึกษาไทย

มติ	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
	แห่งชาติและ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เกี่ยวกับการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน นั้น ๆ และการอุดหนุนงบประมาณ การให้ข่าวสารชี้แจงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์แก่สื่อมวลชนไทยที่สอบถามเพื่อถ่ายทอดไปยังครอบครัวของนักศึกษาในไทยที่มีความห่วงใย

บรรณานุกรม

หนังสือ

- จิระประภา อัครบวร และภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช. การบริหารความเสี่ยง (Risk Management), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552.
- โตมร ศุขปรีชา. ปฏิวัติ 2.0. แปลจากเรื่อง Revolution 2.0 โดย Wael Ghonim. สำนักพิมพ์ openworlds, 2555.
- Hans J. Morgenthau. Politic Among Nations: The Struggle for Power and Peace, 5th Edition, New York: Alfred A. Knopf, 1978.

วิทยานิพนธ์/รายงานการศึกษา

- ฉัตรชัย วิริยเวชกุล. การอพยพคนไทยในต่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการวิกฤติผ่านกรณีศึกษาเหตุการณ์อพยพคนไทยที่อียิปต์ ลิเบียและญี่ปุ่นในปี 2554. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 5, 2556.
- พรพรรณ บัวเกิด. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ : ศึกษากรณีการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 2, 2553.
- สืบสกุล คำโหมง. การศึกษาการดำเนินความสัมพันธ์ของไทยกับสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ในสมัยประธานาธิบดี Mohamed Morsi และในสมัยประธานาธิบดี Abdel Fattah Al-Sisi. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 6, 2557.

เอกสารราชการ

- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร. ข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์. (7 สิงหาคม 2559).
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ. (25 เมษายน 2550).

การสัมภาษณ์

- พีรศักดิ์ จันทวรินทร์. อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร. สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2560.

อิเล็กทรอนิกส์

- กระทรวงการต่างประเทศ. การช่วยเหลือคนไทยในอียิปต์หลังการสลายการชุมนุมประท้วง. [ออนไลน์]. 18 ส.ค. 2556. แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/14/37841->.

สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว. อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ แฉลงต่อสื่อมวลชนที่กระทรวงการต่างประเทศ. [ออนไลน์]. 16 สิงหาคม 2556. แหล่งที่มา:

<https://www.facebook.com/ThaiMFA/videos/624906267549385/?fallback=1>

BBC. Egypt Profile–Timeline. [OnLine]. Available from:

<http://www.bbc.com/news/world-africa-13315719> [June 8, 2017].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์การสนับสนุน

การศึกษานักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

คำนำ

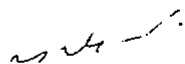
“ทรัพยากรมนุษย์” นับเป็นต้นทุนสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น โดยเฉพาะการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการพัฒนาการศึกษาที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ต้นทุน ดังกล่าวเกิดทั้งมูลค่าในเรื่องของการพัฒนา องค์ความรู้ การสร้างเสริมประสบการณ์ และเกิดคุณค่าในการที่จะกลายเป็นพลังสร้างสรรค์ร่วมกันในการที่จะทำให้สังคมไทย ที่มีจุดแข็งในเรื่องของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม เกิด ปัญญาในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างสมดุล

ในภาพรวมของประเทศ ชาวไทยมุสลิมเป็นต้นทุนทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ที่สำคัญยิ่ง ด้วยมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเมือง การปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สำเร็จการศึกษาทั้ง ในและต่างประเทศ ก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา จนนำไปให้ ประเทศเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้วยความสำคัญดังกล่าว สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ได้ร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เสนอแนะ ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศขึ้น เพื่อให้บุคคล เหล่านี้ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการกลับมาพัฒนา และแก้ไขปัญหาประเทศ ประกอบด้วยการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทาง ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ การดำเนินการขณะกำลังศึกษา และการดำเนินการภายหลัง กลับจากการศึกษา รวมทั้ง กำหนดให้มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบด้วย ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าวถือว่าเป็นครั้งแรกของประเทศไทย โดยมีเป้าหมาย สำคัญให้กลุ่มเยาวชนไทยมุสลิม โดยเฉพาะที่กำลังศึกษาในต่างประเทศ ได้กลับมาเป็น พลังสร้างสรรค์สังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ โดยยุทธศาสตร์ฯ นี้ ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาพความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๐ และคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๒

ในการนำยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิม
ในต่างประเทศไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ
ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะ
ต่อเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามสามารถดำเนินการได้บรรลุผลสำเร็จ และสามารถนำพา
ประเทศให้บังเกิดความสันติสุขและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป

(นายประกิจ ประจณปัจจนิก)

เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๓

ที่ นร ๐๕๐๖/๐๗/๒๕๑

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม.๑๐๓๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

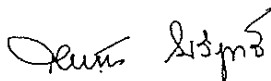
เรียน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ นร ๐๔๐๑ (สชต.)/๒๕๖๖
ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ตามที่ได้เสนอเรื่อง ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิม
ในต่างประเทศ ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
ตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสิพันธ์ วนวิสุทธิ์)

ผู้อำนวยการสำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี

โทร.๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๖๔

www.cabincl.thaigov.go.th

๕

ด่วนมาก

ที่ นร ๐๘๐๑(สชต.)/๒๕๖๖

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๖๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๒. สำเนาหนังสือสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

ที่ นร ๐๘๐๑(สชต.)/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๓. ร่างยุทธศาสตร์การสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศ

ด้วย นายกรัฐมนตรี กรณเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษา
ของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ ตามที่ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ เสนอ
และให้สำนักงานฯ นำร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาทราบ ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอานันท์ ปันยารชุน)

รองเลขาธิการฯ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

สำนักความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้

โทร ๐ ๒๖๒๕ ๘๐๐๐ ต่อ ๓๗๐๒ - ๓๗๐๓

โทรสาร ๐ ๒๖๒๕ ๘๐๕๗

๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ _____ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โทร. ๘๓๒๑, ๘๓๒๗
 ที่ _____ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐
 เรื่อง ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

๑. ข้อเท็จจริง

ในการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๕๐ เมื่อ ๒๕ เม.ย. ๕๐ ที่ประชุมได้เห็นชอบ “ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ” ตามที่สมช. เสนอ โดยมอบหมายให้ สมช. ปรับปรุงยุทธศาสตร์ดังกล่าวตามข้อสังเกตของที่ประชุมบางประเด็น

๒. ข้อพิจารณา

๒.๑ สมช. ได้ปรับร่างยุทธศาสตร์ ตามข้อสังเกตของที่ประชุมแล้ว จึงกราบเรียนนมรม. พิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนเสนอ ครม. เพื่อทราบต่อไป

๒.๒ ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๔ ประการ สรุปได้ดังนี้

๒.๒.๑ ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ มีมาตรการดังนี้

- (๑) ส่งเสริมให้เยาวชนไทยมุสลิมศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในประเทศ
- (๒) เตรียมความพร้อมให้นักศึกษาไทยมุสลิมที่ประสงค์จะไปศึกษาต่อ

ในต่างประเทศ

(๓) กำหนดแผนการรับทุนการศึกษาจากต่างประเทศและจากรัฐบาลไทย โดยจัดทำฐานข้อมูล ระเบียบ หลักเกณฑ์ในการจัดสรรทุน

๒.๒.๒ ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศ มีมาตรการดังนี้

(๑) สร้างความรู้สึกร่วมของความเป็นพลเมืองไทย และการเป็นตัวแทนของประเทศไทย

(๒) ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐกับนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

(๓) การช่วยเหลือติดต่อกับทางบ้าน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานในต่างประเทศ

๘

(๔) ส่งเสริมการรวมตัวเป็นชมรมหรือสมาคม เพื่อความสะดวกในการติดต่อ
กับสถานทูต

๒.๒.๓ ยุทธศาสตร์ภายหลังกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ
มีมาตรการดังนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษา
จากต่างประเทศกลับภูมิลำเนาอย่างมั่นใจ

(๒) อำนวยความสะดวกและเร่งรัดการเทียบวุฒิและการรับรองวุฒิการศึกษา
ให้สามารถนำมาเป็นหลักฐานการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้โดยเร็ว

(๓) ส่งเสริมและเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพของนักศึกษาไทยมุสลิม
ที่จบจากต่างประเทศ

(๔) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบจากต่างประเทศ

๒.๒.๔ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มีมาตรการดังนี้

(๑) ให้มีการจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศ
ทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

(๒) ให้ ศธ. เผยแพร่ ชี้แจง ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาของโลกมุสลิมต่อ
สังคม

(๓) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ ศธ. กต. และสำนักงาน ก.พ.
ประสานการดำเนินการร่วม

(๔) ให้ สมช. กอ.รมน. เป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน
ติดตาม และประเมินผลการดำเนินยุทธศาสตร์

(๕) ให้มีการกำหนดแผนงานโครงการและให้มีงบประมาณรองรับการ
ดำเนินการตามยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบชัดเจน

๓. ข้อเสนอ

สมช. ได้ปรับปรุงยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อสังเกตของที่ประชุม สมช.
แล้ว จึงเห็นควรพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ฯ ตามที่เสนอ

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบตามที่เสนอ หรือจะเห็นควร
ประการใด ขอได้โปรดสั่งการ

พลเอก
(ผู้ยู่ทฐ์ จุฑานนท์)
นายกรัฐมนตรี
๑๕ พ.ค. ๕๐

พลเอก
(พงษ์เทพ เทศประทีป)
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ : สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โทร. ๐-๒๖๒๕-๘๘๐๐ ต่อ ๓๓๑๑-๓

ที่ : นร.๐๘๐๑(สชด.)/๒๓๕/ก วันที่ : ก พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง : ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษานักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี (ผ่าน เลขานุการนายกรัฐมนตรี)

๑. เรื่องเดิม

สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้จัดประชุมสภาพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ครั้งที่ ๒/๒๕๕๐ เมื่อ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๐ โดย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เพื่อพิจารณาร่างยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษานักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบและมอบหมายให้ สำนักงานฯ ปรับปรุงเพิ่มเติมตามข้อสังเกตที่ประชุม และสำนักงานฯ ได้สรุปผลดังกล่าว กราบเรียน นายกรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบแล้ว เพื่อสำนักงานฯ จะได้ปรับร่างยุทธศาสตร์ กราบเรียน นายกรัฐมนตรี กรุณาพิจารณาให้ สำนักงานฯ นำเสนอคณะรัฐมนตรี ต่อไป (เรื่องเดิมตามที่แนบ)

๒. สำนักงานฯ ได้ปรับร่างยุทธศาสตร์ ตามข้อสังเกตของที่ประชุมสภาพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยครอบคลุมทุกประเด็นแล้ว ทั้งในเรื่อง การดำเนินการจัดการศึกษาและการพัฒนา การศึกษาในประเทศให้มีคุณภาพและเหมาะสม การติดตามประเมินผลการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของนักศึกษาไทยมุสลิมที่สำเร็จการศึกษา ในต่างประเทศ การกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการจัดสรรทุน การหาช่องทางในเรื่องงาน และอาชีพรองรับ การระบุเรื่องการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจนในปัจจัยแห่งความสำเร็จ และการให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติเข้าร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ด้วย รายละเอียดตามยุทธศาสตร์ที่แนบ

๓. จึงกราบเรียนมาเพื่อกรุณาพิจารณาให้ความเห็นชอบ ร่างยุทธศาสตร์ฯ ตามข้อ ๒ เพื่อสำนักงานฯ จะได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบ ต่อไป

(นายประกิจ ประจักษ์ปัจฉิม)

เลขานุการสภาพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

๑. ความสำคัญของปัญหา

๑.๑. สืบเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันมีนักศึกษาไทยมุสลิมเป็นจำนวนมากที่เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลาง เอเชียใต้และประเทศมุสลิมเพื่อนบ้านของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลของภาครัฐในปัจจุบันคาดว่าจะมีจำนวน ประมาณ ๔,๐๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ คน และคาดว่าจะมีอีกจำนวนมากที่รัฐไม่มีข้อมูลส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยมีประชากรชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการไปศึกษาจะศึกษาด้านศาสนาอิสลามหรือวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากตรงกับความต้องการในเรื่องศาสนาและวิถีชีวิตเฉพาะ เมื่อจบการศึกษามาแล้วมักจะกลับมาประกอบอาชีพด้านการสอนศาสนา อาทิ การสอนในดาติกาและปอเนาะ เป็นต้น ในขณะที่ภาครัฐมีการดำเนินการดูแลนักศึกษาไทยมุสลิมเหล่านี้ในเบื้องต้น แต่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ส่งผลให้มีปัญหาเกิดขึ้นหลายปัญหา อาทิ นักศึกษาไทยมุสลิมไม่ได้รับการดูแลจากทางราชการอย่างทั่วถึง ปัญหาการรับรองวุฒิการศึกษา และปัญหาในการหางานทำหลังจากสำเร็จการศึกษา เป็นต้น ที่สำคัญปัญหาเหล่านี้ มีความละเอียดอ่อนและเชื่อมโยงต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง รวมทั้ง จะกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และของประเทศด้วย

๑.๒ การกำหนดแนวทางจัดการศึกษาต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศอย่างเหมาะสมจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนา และการเสริมสร้างความมั่นคง รวมทั้ง จะเป็นหนทางในการเสริมสร้างความเข้าใจกับสังคมไทยโดยรวมในโลกของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโลกมุสลิม ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ ด้วยเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนในการสร้างความไว้วางใจใจ การสร้างความภูมิใจในฐานะเป็นพลเมืองไทย ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างมีพลังได้

๒. กรอบความคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์

๒.๑ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยผ่านการพัฒนาการศึกษามุ่งเน้นการยอมรับในอัตลักษณ์ วิถีชีวิตเฉพาะของนักศึกษาไทยมุสลิม ที่พร้อมกลับมาเป็นพลังแผ่นดินในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง

๑๒

๒.๒ แนวทางการสร้างความสมานฉันท์ ที่ยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะร่วมในความเป็นพลเมืองไทยที่หลากหลาย และนำปัญหาที่หลากหลายนั้นมาร่วมกันพัฒนาและแก้ไข ปัญหาของประเทศ

๒.๓ แนวคิดในการดำเนินการต่อนักศึกษาไทยมุสลิมอย่างสร้างสรรค์ ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาทั้งในปัจจุบัน และป้องกันปัญหาในอนาคต โดยเฉพาะการส่งเสริมการศึกษาที่ไม่นำไปสู่แนวคิดของการใช้ความรุนแรง และมีแนวทางบริหารจัดการที่เป็นระบบ ชัดเจน และแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

๒.๔ การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคม รวมถึงประเทศและสถาบันการศึกษาในต่างประเทศที่นักศึกษาไทยมุสลิมศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และให้ความร่วมมือในการพัฒนาและการแก้ปัญหา

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในประเทศ

๓.๒ เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

๓.๓ เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินการต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ เป็นระบบชัดเจน

๓.๔ เพื่อให้ นักศึกษาไทยมุสลิมเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทย ลดความแปลกแยก และเป็นผู้แทนประเทศไทยที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ และในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. ยุทธศาสตร์

๔.๑ ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยมีมาตรการดำเนินการ ดังนี้

๔.๑.๑ ส่งเสริมให้เยาวชนไทยมุสลิมศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในประเทศ เน้นการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในประเทศให้มีคุณภาพและเหมาะสม สามารถรองรับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการในการพัฒนา

๑๓

ประเทศได้อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาและขยายการศึกษาด้านอิสลามศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศทั้งของภาครัฐและเอกชนอย่างเหมาะสม ควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญและสายวิชาชีพ รวมทั้ง ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศมุสลิม มาจัดตั้งหรือเปิดสาขาในประเทศไทย

๔.๑.๒ เตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาไทยมุสลิมที่ประสงค์จะไปศึกษาต่อในต่างประเทศในทุกสาขา โดยการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาในประเทศมุสลิม สาขาวิชาที่ได้รับการรับรอง โอกาสในการประกอบอาชีพ ข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ในประเทศนั้นๆ รวมทั้ง ข้อมูลการสนับสนุน และการให้ความช่วยเหลือและบริการของสถานทูตไทยในประเทศนั้นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูล และการจัดอบรมให้คำแนะนำก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อ

๔.๑.๓ การบริหารจัดการทุนการศึกษาและการจัดสรรทุนต่างๆ จากรัฐบาลไทย ให้มีคณะกรรมการบริหารร่วมระหว่างภาครัฐ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และภาคเอกชน เพื่อกำหนดแผนการรับทุนการศึกษาจากต่างประเทศ และจากรัฐบาลไทย โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ทุนการศึกษาด้วย ทั้งนี้ ให้จัดทำฐานข้อมูล ระเบียบ หลักเกณฑ์ในการจัดสรรทุน และกำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่เหมาะสมในการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อรับทุนต่างๆ เพื่อให้มีการจัดสรรทุนที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การประกอบอาชีพ และมีการกระจายทุนไปยังกลุ่มเยาวชนต่างๆ ที่ขาดโอกาสอย่างทั่วถึง

๔.๒ ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศ โดยมีมาตรการดำเนินการ ดังนี้

๔.๒.๑ สร้างความรู้สึกร่วมของความเป็นพลเมืองไทย และการเป็นตัวแทนของประเทศไทย ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยการดูแลของหน่วยงานรัฐทั้งในและต่างประเทศอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง จนเกิดความรู้สึกร่วมกัน ผูกพัน และภูมิใจในมาตุภูมิ

๔.๒.๒ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐกับนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ เช่น การสนับสนุนด้านการเงิน ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การดูแลสุขภาพอนามัย กิจกรรมสัมพันธ์ระหว่าง

๑๔

นักศึกษาด้วยกัน และระหว่างนักศึกษากับสถานทูตและผู้แทนหน่วยงานรัฐในประเทศนั้นๆ ตลอดจนการอำนวยความสะดวก และการให้ความช่วยเหลืออื่นๆ

๔.๒.๓ การช่วยเหลือในการติดต่อกับทางบ้าน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ในต่างประเทศ

๔.๒.๔ ส่งเสริมการรวมตัวเป็นชมรมหรือสมาคม เพื่อความสะดวกในการติดต่อกับสถานทูต และทางราชการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๔.๓ ยุทธศาสตร์ภายหลังกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ โดยมีมาตรการดำเนินการ ดังนี้

๔.๓.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาจากต่างประเทศกลับภูมิลำเนาอย่างมั่นใจ โดยการสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและสังคมโดยรวมต่อนักศึกษาเหล่านี้ในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ

๔.๓.๒ อำนวยความสะดวกและเร่งรัดการเทียบวุฒิและการรับรองวุฒิการศึกษา ให้สามารถนำมาเป็นหลักฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อได้โดยเร็ว

๔.๓.๓ ส่งเสริมและเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบจากต่างประเทศ โดยให้คำแนะนำในด้านอาชีพอย่างเป็นระบบ จัดการฝึกอบรมอาชีพ และร่วมมือกับภาคเอกชน และผู้ประกอบการไทยที่ทำธุรกิจในประเทศมุสลิม เพื่อรองรับการประกอบอาชีพของนักศึกษาเหล่านี้

๔.๓.๔ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะนักศึกษาที่ได้รับทุนจากรัฐบาล โดยอาจจัดตั้งในลักษณะของสมาคมหรือชมรม เพื่อเป็นเครือข่ายพลังร่วมในการเสนอแนะต่อรัฐบาล ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะงานวิจัยด้านวัฒนธรรม หรือจัดทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ

๔.๔ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โดยมีมาตรการดำเนินการ ดังนี้

๔.๔.๑ ให้มีการจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศทั้งหมดอย่างเป็นระบบ ชัดเจน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลหลักในการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์นี้

๑๕

๔.๔.๒ ให้กระทรวงศึกษาธิการเผยแพร่ ชี้แจง ข้อมูลข่าวสารด้าน การศึกษาของโลกมุสลิมต่อสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแง่มุมการศึกษาของโลก มุสลิมและให้มีการเชื่อมโยงการศึกษาระหว่างโลกมุสลิมกับโลกการศึกษาทั่วไป

๔.๔.๓ ให้หน่วยงานรับผิดชอบหลักได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ประสานการ ดำเนินการร่วมกัน เพื่อบูรณาการไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์นี้

๔.๔.๔ ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายใน เป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยการ ประสานงาน ติดตาม และ ประเมินผล โดยให้น้ำหนักการประเมินผลทั้งขณะศึกษาในต่างประเทศและภายหลัง กลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ รวมทั้ง การพัฒนาการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์นี้

๔.๔.๕ ให้มีการกำหนดแผนงาน โครงการและให้มีงบประมาณรองรับ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์นี้อย่างเป็นระบบชัดเจน

๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๕.๑ จัดระบบฐานข้อมูล สถานะภาพ เพื่อรองรับการดำเนินการตามยุทธ ศาสตร์ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผล

๕.๒ ดำเนินการให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของภาครัฐ

๕.๓ ให้มีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจถึงทิศทาง และแนวทางในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้การพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะจากนักศึกษาไทยมุสลิม จากต่างประเทศ

๕.๔ รายงานผลการดำเนินการต่อนายกรัฐมนตรี และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

สำนักความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้

๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อใช้การพัฒนาการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในประเทศ
๒. เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ
๓. เพื่อให้มีแนวทางดำเนินการต่อนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ เป็นระบบชัดเจน
๔. เพื่อให้ให้นักศึกษาไทยมุสลิมเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทย ลดความแปลกแยก และเป็นผู้แทนประเทศไทยที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ และในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

:

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
๑. ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ	๑.๑ ส่งเสริมให้เยาวชนไทยมุสลิมศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายในประเทศ เน้นการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในประเทศให้มีคุณภาพและเหมาะสมสามารถรองรับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการในการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาและขยายการศึกษาด้านอิสลามศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศทั้งของภาครัฐและเอกชนอย่างเหมาะสม ควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญและ สายวิชาชีพ รวมทั้งส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศมุสลิมมาจัดตั้งหรือเปิดสาขาในประเทศไทย	ศธ.	กพ. กค.

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
	๑.๒ เตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาไทยมุสลิมที่ประสงค์จะไปศึกษาต่อในต่างประเทศในทุกสาขา โดยการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาในประเทศไทยมุสลิม สาขาวิชาที่ได้รับการรับรอง โอกาสในการประกอบอาชีพ ข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ในประเทศนั้นๆ รวมทั้ง ข้อมูลการสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือและบริการของสถานทูตไทยในประเทศนั้นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูล และการจัดอบรมให้คำแนะนำก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อ	ศธ.	กพ. กต. ศอ.บต. กรมประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบ	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
	๑.๓ การบริหารจัดการทุนการศึกษาและการจัดสรรทุนต่างๆ จากรัฐบาลไทย ให้มีคณะกรรมการบริหารร่วมระหว่างภาครัฐ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และภาคเอกชน เพื่อกำหนดแผนการรับทุนการศึกษาจากต่างประเทศ และจากรัฐบาลไทย โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ทุนการศึกษาด้วย ทั้งนี้ ให้จัดทำฐานข้อมูล ระเบียบ หลักเกณฑ์ในการจัดสรรทุน และกำหนดขั้นตอนและกระบวนการที่เหมาะสมในการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อรับทุนต่างๆ เพื่อให้มีการจัดสรรทุนที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การประกอบอาชีพ และมีการกระจายทุนไปยังกลุ่มเยาวชนต่างๆ ที่ขาดโอกาสอย่างทั่วถึง	ศธ.	ศอ.บต. กพ. กค. สำนัก : อธิการมนตรี คณะกรรมการ อีสลามประจำ จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ภาคเอกชนที่ เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
๒. ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในประเทศ	๒.๑ สร้างความรู้สึกร่วมของความเป็นพลเมืองไทย และการเป็นตัวแทนของประเทศไทย ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยการดูแลของหน่วยงานรัฐทั้งในและต่างประเทศ อย่างจริงจัง ต่อเนื่องจนเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ สุขสันต์ และภูมิใจในมาตุภูมิ ๒.๒ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐกับนักศึกษาไทยมุสลิม ในต่างประเทศ เช่น การสนับสนุนด้านการเงิน ความช่วยเหลือทางด้านการวิชาการ การดูแลสุขภาพอนามัย กิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และระหว่าง นักศึกษากับสถานทูตและผู้แทนหน่วยงานรัฐในประเทศ นั้นๆ ตลอดจนการอำนวยความสะดวก และการให้ความช่วยเหลืออื่นๆ	กค.	ศธ. กพ. หน่วยงานรัฐที่ปฏิบัติงานอยู่ในต่างประเทศ กค. กพ. หน่วยงานรัฐที่ปฏิบัติงานอยู่ในต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
๑. ยุทธศาสตร์ภายหลังกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ	๓.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาจากต่างประเทศกลับภูมิลำเนาอย่างมั่นใจ โดยการสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและสังคม โดยรวมคือนักศึกษาเหล่านี้ในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ	ศธ.	สมท. กต. ศอ.บต. กพ.
	๓.๒ อำนวยความสะดวกและเร่งรัดการที่ขบวุดิและการรับรองวุฒิการศึกษา ให้สามารถนำมาเป็นหลักฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อได้โดยเร็ว	กพ.	ศอ.บต. ศธ. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
	๓.๓ ส่งเสริมและเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบจากต่างประเทศ โดยให้คำแนะนำในด้านอาชีพอย่างเป็นระบบ จัดการฝึกอบรมอาชีพ และร่วมมือกับภาคเอกชน และผู้ประกอบการไทยที่ทำธุรกิจในประเทศไทยมุสลิม เพื่อรองรับการประกอบอาชีพของนักศึกษาเหล่านี้ ๓.๔ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะนักศึกษาที่ได้รับความรู้จากรัฐบาล โดยอาจจัดตั้งในลักษณะของสมาคมหรือชมรม เพื่อเป็นเครือข่ายพลังร่วมในการเสนอแนะต่อรัฐบาล ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะงานวิจัยด้านวัฒนธรรม หรือจัดทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ	กพ. คธ.	กต. รง. ศอ.บต. ภาคเอกชน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กต. ศอ.บต.

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบ	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
๔. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ	๔.๑. ให้มีการจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศทั้งหมดอย่างเป็นระบบ ชัดเจน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลหลักในการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์นี้ ๔.๒ ให้มีการเผยแพร่ ซึ่งแจ้ง ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาของอิสลามต่อสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแง่มุมการศึกษาของอิสลามและให้มีการเชื่อมโยงการศึกษาระหว่างอิสลามกับโลกการศึกษาทั่วไป	กต.	กอ.รมน. ศส. กพ. เครือข่ายองค์กรมุสลิมที่เกี่ยวข้อง ศอ.บต. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
	๔.๓ ให้หน่วยงานรับผิดชอบหลักได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หน่วยงานการดำเนินการร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์นี้ ๔.๔ ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายการพัฒนาเป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน ติดตาม และประเมินผล โดยให้หน่วยงานการประเมินผลทั้งของศึกษาในต่างประเทศและภายในประเทศกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ รวมทั้ง การพัฒนาการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์นี้	ศร. กต. กพ.	ศอ.บต. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		สมช. กอ.รมน.	สชช. ศธ. กต. กพ. ศอ.บต. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์	มาตรการดำเนินการ	หน่วยรับผิดชอบหลัก	หน่วยร่วมรับผิดชอบ
	๔.๕ ให้มีการกำหนดแผนงานโครงการและให้มีงบประมาณรองรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์นี้อย่างเป็นระบบชัดเจน	ส.ป.	ศธ. กอ.รมน. กต. กพ. ศอ.บต. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ข.

ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์³⁵

ปัจจุบันมีนักศึกษาไทยศึกษาในอียิปต์ประมาณ 3,500 คน³⁶ คิดเป็นร้อยละ 46.67 ของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศทั้งหมดประมาณ 7,500 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชายประมาณ 2,500 คน และนักศึกษาหญิงประมาณ 1,000 โดยเกือบทั้งหมดศึกษาในมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัรในแต่ละปีมีนักศึกษาไทยเดินทางมาศึกษาในอียิปต์ทั้งในระดับมัธยมและอุดมศึกษา เฉลี่ยประมาณ 500 คนต่อปี จากสถิติระหว่างปี 2554–2559 พบว่านักศึกษาไทยมุสลิมประมาณร้อยละ 70 มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นนักศึกษาที่มาจากจังหวัดปัตตานีมากที่สุด รองลงมา คือ ยะลา สงขลาและนราธิวาส ตามลำดับ

จากจำนวนนักศึกษาไทยมุสลิมในอียิปต์ 3,500 คน สามารถแบ่งได้เป็น

1. นักเรียนระดับ Special Studies ³⁷	5 คน
2. นักเรียนระดับประถมศึกษา	15 คน
3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1	5 คน
4. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	85 คน
5. นักเรียนระดับเตรียมภาษา ก่อนเข้ามหาวิทยาลัย	500 คน
6. นักศึกษาระดับปริญญาตรี	2,850 คน
7. นักศึกษาระดับปริญญาโท	10 คน
8. นักศึกษาระดับปริญญาเอก	1 คน

ภาพรวมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร

นักศึกษาไทยในอียิปต์เกือบทั้งหมดศึกษาที่มหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร ในเขตเมืองนัสร์ซิตี (Nasr City)³⁸ โดยส่วนใหญ่ศึกษาในคณะนิติศาสตร์อิสลาม 2,500 คน คณะศาสนศาสตร์ ประมาณ 400 คน และอักษรศาสตร์ภาษาอาหรับอีกจำนวนหนึ่ง

นักศึกษาไทยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) นักศึกษาไทยที่ได้รับทุนจากมหาวิทยาลัย จำนวน 80 คนต่อปี ซึ่งจะมีสิทธิเข้าพักในหอพักนานาชาติของมหาวิทยาลัย และ (2) นักศึกษาไทยที่เดินทางมาศึกษาโดยทุนส่วนตัวซึ่งส่วนใหญ่จะเช่าที่พักอาศัยรวมกันตามกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่โรงเรียนเดียวกันในบริเวณใกล้มหาวิทยาลัย และมีอีกส่วนหนึ่ง (แต่เป็นจำนวนน้อย) ที่ยื่นสมัครและได้รับการอนุมัติให้เข้าพักในหอพักนานาชาติของทางมหาวิทยาลัย ซึ่งจะเป็นการพิจารณาเป็นรายกรณีหากมีที่ว่าง โดยนักศึกษาหญิงไทยมักได้รับการพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นพิเศษจากทางมหาวิทยาลัย

³⁵ ข้อมูลสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร 7 สิงหาคม 2559

³⁶ ปี 2559

³⁷ หลักสูตรปรับปรุงพื้นฐานด้านศาสนาอิสลามหรือภาษาอาหรับของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากอัล อัซฮัรก่อนที่จะเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1

³⁸ ห่างจากเขตเมืองชั้นใน (CBD) ประมาณ 20 กิโลเมตร และอยู่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยฯ มากนัก ทำให้นักศึกษาต่างชาติรวมทั้งนักศึกษาไทยนิยมไปเช่าห้องพักอยู่อาศัย

ในภาพรวม นักศึกษาไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยอัล อัจฮัร มีความประพฤติเรียบร้อยและมารยาทดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้ความเคารพผู้ใหญ่ รักษากฎระเบียบ ไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท รวมทั้งให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี ซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัย ฯ ได้กล่าวชมเชยความประพฤติของนักศึกษาไทยต่อสถานเอกอัครราชทูต ฯ อยู่บ่อยครั้ง

การขอรับการตรวจลงตราเข้าอียิปต์ของนักศึกษาไทยมุสลิม

นักศึกษาไทยมุสลิมสามารถขอตรวจลงตราเพื่อเดินทางมาศึกษาในอียิปต์ 2 ประเภท คือ “Entry Visa” (นักศึกษาไทยเดินทางไปอียิปต์โดยใช้ Entry Visa แล้วจึงดำเนินการเปลี่ยนเป็นการตรวจลงตราประเภทนักเรียนที่อียิปต์) และให้การตรวจลงตราประเภทนักเรียน ทั้งนี้ ในปัจจุบัน ภาครัฐของอียิปต์และมหาวิทยาลัยอัล อัจฮัร ได้เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบเอกสารและประวัติเพื่อคัดกรองให้ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในอียิปต์เป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริงในการศึกษาและมีความพร้อมด้านการเงินที่จะศึกษาและดำรงชีวิตอยู่ได้ในอียิปต์จนจบการศึกษา รวมทั้งต้องการให้สถานเอกอัครราชทูต ฯ รับทราบถึงการเดินทางมาศึกษาต่อที่อียิปต์ของนักศึกษาไทยมุสลิมด้วย

ค่าใช้จ่ายในการศึกษาในอียิปต์

ค่าเล่าเรียนด้านศาสนาในอียิปต์เป็นเงินไม่สูงนัก ค่าเรียนเตรียมภาษาเฉพาะปีแรกมี 7 ระดับ ๆ 540 ปอนด์อียิปต์ (ประมาณ 2,150 บาท) ค่าเรียนระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งรวมค่าหนังสือ ค่าอาหาร ค่าเดินทาง และค่าที่พัก โดยนักศึกษามักเช่าพักอยู่รวมกันและช่วยกันออกค่าเช่า รวมค่าใช้จ่ายแต่ละคนต่อเดือนราว 1,000 ปอนด์อียิปต์ (หรือประมาณ 4,000 บาท) หรือราว 12,000 ปอนด์อียิปต์ (ประมาณ 48,000 บาท) ต่อปี

บ้านพัก / หอพักนักศึกษาไทยทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย อัลอัจฮัร

1. นักศึกษาไทยที่พักในหอพักนักศึกษานานาชาติ ปัจจุบัน³⁹ มีนักศึกษาต่างชาติพักอาศัยอยู่ในหอพักนานาชาติในกรุงไคโร ประมาณ 3,000 คน โดยเป็นนักศึกษาไทยจำนวน 465 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชายจำนวน 218 คน และนักศึกษาหญิงจำนวน 247 คนนับเป็นนักศึกษาต่างชาติที่ได้รับการจัดสรรให้เข้าพักมากที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษาอินโดนีเซียจำนวน 282 คน ทั้งนี้ นักศึกษาที่ถูกจัดสรรให้เข้าพักในหอพักนักศึกษานานาชาติจะได้สิทธิในการอยู่ในหอพักฯ จนสำเร็จการศึกษา แต่ต้องไม่เกินเกณฑ์จำนวนปีการศึกษาตามปกติ คือ ประมาณ 4-5 ปี

สิทธิพื้นฐานที่นักศึกษาในหอพักนานาชาติทุกคนได้รับ ได้แก่ การใช้สาธารณูปโภคและได้รับอาหารมื้อเช้าและมื้อกลางวันในโรงอาหารของหอพักโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บริการรถรับ-ส่งระหว่างหอพักกับมหาวิทยาลัย และค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณเดือนละ 400 ปอนด์อียิปต์ (ประมาณ 1,880 บาท) บริเวณหอพักมีรั้วรอบขอบชิด มีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด โดยมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเฝ้าเวรตลอด 24 ชั่วโมงและมีสถานพยาบาลของหอพักสำหรับ

³⁹ ข้อมูล ณ มิถุนายน 2559

นักศึกษาที่เจ็บป่วย นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมด้านวิชาการและ
สหนาการในบริเวณหอพัก เช่น การสอนภาษาอาหรับพื้นฐานแก่นักศึกษาใหม่ ศูนย์คอมพิวเตอร์
และห้องสมุด ห้องรับชมรายการโทรทัศน์ ห้องออกกำลังกาย การจัดกิจกรรมวัฒนธรรม การแข่งขัน
กีฬาและจัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญในอียิปต์ เป็นต้น

แต่เดิมมหาวิทยาลัยอัล อัซฮัร เปิดการเรียนการสอนและบริการหอพักนักศึกษา
นานาชาติในวิทยาเขตอื่น ๆ ด้วย อาทิ วิทยาเขตอเล็กซานเดรียและวิทยาเขตดุมยัต ซึ่งเคยมี
นักศึกษาไทยประมาณ 46 คน⁴⁰ ศึกษาและพักอาศัยที่วิทยาเขตดุมยัต อย่างไรก็ตาม เมื่อต้นปี 2559
รัฐบาลอียิปต์ประกาศยกเลิกการศึกษาและการพักอาศัยของนักศึกษาต่างชาติในวิทยาเขตต่าง ๆ ที่อยู่
ต่างเมือง โดยให้นักศึกษาต่างชาติทั้งหมดศึกษาภายในกรุงไคโรเท่านั้นด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคง
ภายในประเทศ

2. นักศึกษาไทยมุสลิมที่พักในห้องพักเอกชนภายนอกมหาวิทยาลัย นักศึกษาไทยที่พัก
อาศัยอยู่ตามห้องพักนอกมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ 7 8 10 และพื้นที่อับบาสในเขต Nasr
City และพื้นที่ยูเซนในเขตดรรอซะห์ โดยทั่วไปจะมีสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในเกณฑ์พอใช้ ไม่แออัด
ราคาเช่าไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับค่าเช่าห้องพักย่านใจกลางเมือง โดยนักศึกษาไทยมุสลิมนิยมเช่า
อยู่รวมกันห้องละ 5-8 คนเพื่อช่วยกันเฉลี่ยค่าเช่าห้องพัก ค่าน้ำและค่าไฟ ฯลฯ ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อคน
ลดลงและไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายจากครอบครัวที่ประเทศไทยมากจนเกินไป

ประวัติสมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโร ในพระบรมราชูปถัมภ์

“สมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโร” จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2498 โดยมีจุดประสงค์
เพื่อส่งเสริมความสามัคคีระหว่างนักเรียนไทย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ
กระชับมิตรกับชาวอียิปต์และนักเรียนต่างชาติในกรุงไคโรเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของประเทศ
ไทยและเพื่อติดต่อกับองค์กรต่าง ๆ ทั่วไป กิจกรรมในระยะแรกจัดขึ้นตามบ้านพักของนักเรียนหรือใช้
ทำเนียบเอกอัครราชทูต ต่อมาสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้สนับสนุนงบประมาณของทางราชการในการ
เช่าที่ทำการสมาคมฯ ให้เป็นสัดส่วน กิจกรรมของสมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโรฯ ได้เจริญรุดหน้า
อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกโดยตรง ด้านการศึกษา และส่งเสริมความสามัคคี รวมถึง
การจัดหนังสือ “ไคโรสาร” ซึ่งจัดทำขึ้นครั้งแรกในปี 2505 และการให้ความสะดวกแก่ผู้มาทำพิธีฮัจย์
และอุมเราะห์ชาวไทยที่เดินทางมาอียิปต์

ปัจจุบันที่ทำการสมาคมนักเรียนฯ ตั้งอยู่ที่ตึกที่ 6 ชั้นหนึ่ง ซอยญามาลุดดิน อัซซัยยาล
เขตนัสรส์ซีตี้ เป็นอพาร์ทเมนต์ขนาดกลาง มีห้องโถงรองรับนักศึกษาประมาณ 40 คน ห้องรับแขก
ห้องสมุด ห้องทำงานและห้องน้ำเล็ก ๆ การที่ทำการสมาคมนักเรียนฯ ตั้งอยู่ในเขตนัสรส์ซีตี้ ซึ่งอยู่
ใกล้กับที่พักของนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ส่งผลให้สมาคมนักเรียนฯ มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาได้สะดวก
ใกล้ชิดโดยได้ใช้ที่ทำการสมาคมนักเรียนฯ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดชุมนุมเชิงวิชาการ
การประชุมเตรียมการจัดโครงการ และต้อนรับคณะผู้มาเยือน เป็นต้น

⁴⁰ ข้อมูล ณ มกราคม 2557

ณ ปี 2559 สมาคมนักเรียนฯ ประกอบไปด้วยสมาชิกชมรมจำนวน 39 ชมรม แบ่งเป็น ชมรมภาคกลาง 15 ชมรม และชมรมภาคใต้ 24 ชมรม มีนายกและคณะกรรมการสมาคมนักเรียนฯ จำนวน 26 คน เป็นผู้บริหารงานสมาคมนักเรียนฯ ทั้งนี้ นายกสมาคมนักเรียนฯ จะมาจากสมาชิก ภาคใต้และภาคกลางสลับกันไปทุกปี และมีการคัดเลือกและจัดตั้งคณะกรรมการสมาคมนักเรียนฯ ชุดใหม่ในช่วงประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี โดยมีนักศึกษาไทยมุสลิมที่เป็นสตรีเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสมาคมนักเรียนฯ ด้วย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายชวตล นิปธานนท์

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงาน

- เข้ารับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศเมื่อปี 2537
- นักการทูต 3-4 กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
- เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูดาบี
- เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมเอเชียตะวันออก
- นักการทูตชำนาญการ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครซิดนีย์
- นักการทูตชำนาญการ กรมการกงสุล
- นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) สำนักจัดหาและบริหารทรัพย์สิน
- ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร
- อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร

ตำแหน่งปัจจุบัน

นักการทูตชำนาญการพิเศษ
กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
กระทรวงการต่างประเทศ